

T. B. M. M.

(S. Sayısı : 399)

**765 Sayılı Türk Ceza Kanununun Bazı Maddelerinin Değiş-
tirilmesine Dair Kanun Tasarıları ile İçel Milletvekili M. İs-
temihan Talay'ın, Ankara Milletvekili Kâmil Ateşoğulları ve
62 Arkadaşının, Edirne Milletvekili Erdal Kalkan ve 16 Ar-
kadaşının, Bitlis Milletvekili Faik Tarımcıoğlu'nun, Edirne
Milletvekili Erdal Kalkan ve 12 Arkadaşının, Sakarya Mil-
letvekili Ayhan Reyhan Sakallıoğlu'nun, Türk Ceza Kanunu-
nun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
Teklifleri ve Adalet Komisyonu Raporu (1/535, 1/613, 2/25,
2/30, 2/261, 2/262, 2/292, 2/302, 2/303)**

T. C.

*Başbakanlık**Kanunlar ve Kararlar**Genel Müdürlüğü*

7.2.1989

Sayı : K.K.Gn. Md. 07/101-2231/01342

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Adalet Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 1.2.1989 tari-
hinde kararlaştırılan "765 sayılı Türk Ceza Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine
Dair Kanun Tasarısı" ve gerekçesi ekli olarak gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Turgut Özal

Başbakan

GENEL GEREKÇE

Türk Ceza Kanununda her suçun cezasının iki sınır arasında belirlenmesi veya bazen sa-
dece asgarî haddinin belirtilip azamî haddinin genel hükümlere göre tayin edilmesi esası be-
nimlenmiş ve böylece cezanın şahsileştirilmesi için hâkime geniş takdir hakkı verilmiş olmasın-
a rağmen, uygulamada görülebilen ve sayıları çok az olan istisnalar dışında genelde daima
asgarî had üzerinden ceza tayin edilmesinin bu esasa aykırı düştüğü göz önünde bulundurula-
rak, temel cezanın takdir ve tayin olunmasındaki bu en önemli esasa işlerlik kazandırmak su-
retiyle cezaların müessesiyetini sağlamak; zimmet, irtikap, rüşvet ve dolandırıcılık suçlarını daha
sistemli bir şekilde düzenleyerek uygulamaya sadelik ve açıklık getirmek ve bu suçlarla daha
etkin mücadele edebilmek için cezalarını artırmak; anarşi ve terör suçlarının korku ve

panik yaratmak amacıyla halk kitlelerini tehdit etmeleri şeklinde tecelli eden ve bir kısım Batı ceza kanunlarında yer alan tipine Ceza Kanunumuzda yer vermek ve ayrıca son zamanlarda artan kişileri hedef göstermek suretiyle âmmeye nizamını rencide eden fiilleri ceza müeyyidesi altına almak suretiyle, Ceza Kanunumuzun bu suçlar yönünden eksikliğini gidermek amacıyla bu tasarı hazırlanmış bulunmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Tasarı ile Türk Ceza Kanununun 29 uncu maddesine bir fıkra eklenmektedir. Fıkroda temel cezanın nasıl takdir ve tayin olunacağı gösterilmiştir. Daima aşağı sınırın tercih edildiği, oysa Kanunda her suçun cezasının iki sınır arasında belirtildiği, böylece suçun özelliklerine göre cezasının takdir edilmesinin istendiği, daima aşağı sınır ile yetinilmesinin bu esasa aykırı düştüğü gözönünde bulundurulmuş ve takdirin nelere bakılarak yapılacağı açıklanmıştır. Takdirin sebeplerini tek tek saymanın imkânsızlığı karşısında sadece bir kaç misâl verilmiş ve “gibi” kelimesi ile sınırsızlığa işaret olunmuştur. Bundan böyle cezanın asgari haddi tayini halinde dahi hükümde takdirin sebepleri mutlaka gösterilecek ve böylece Yargıtayın takdirde hata yapıp yapılmadığını denetlemesine imkân sağlanmış olacaktır. Yargıtay evvelce olduğu gibi sadece asgari haddin üzerinde ceza tayini halinde değil, asgari haddi ceza tayini halinde dahi, bu şekildeki takdirin isabetli olup olmadığını mutlaka denetleyecektir. Uygulamada, daima aşağı sınırdan ceza verilmesine karşı yapılan eleştiriler bu suretle karşılanmış olacaktır.

Madde 2. — Madde ile Türk Ceza Kanununun 202 nci maddesi değiştirilmektedir. Buna göre maddede, zimmet fiilinin basit (adi) ve nitelikli şekilleri gösterilmekte ve bu suretle esas olarak kişilerin Devlete karşı muhafaza etmeleri zaruri olan itimat duygusu ve memuriyet görevi korunmaktadır. Bu sebeple zimmet bir fonksiyon suçudur; yoksa zimmetin faali, Devletin malî menfaatlerini ihlal etmiş olması sebebiyle cezalandırılmaktadır. Tasarı bu hükmüyle, memura halkın güveninin sürekli olmasındaki toplum yararını korumak amacını gütmektedir.

Maddenin birinci fıkrası, basit zimmet suçunu cezalandırmakta ikinci fıkra ise yürürlükteki Kanunda “ihtilasen zimmet” olarak tanımlanan suç şeklini cürmün nitelikli bir hali olarak tespit etmiş bulunmaktadır. Böylece uygulamada rastlandığı üzere, paranın bir kısmının ihtilasen, bir kısmının isa adıyla zimmete geçirilmesi halinde, failin iki suçtan dolayı içtimaen cezalandırılması şeklinde beliren adaletsizlik bertaraf edilmiş olacaktır.

Üçüncü fıkra zimmet dolayısıyla meydana gelen zararın kovuşturmayla başlamadan yani fail hakkında kamu davası açılmadan önce giderilmesi halinde cezanın yarıya kadar indirileceği, hükümden önce yani esas mahkemesince hüküm verilmeden evvel ödeme halinde ise, cezanın üçte birinin indirileceği hükmünün getirmiş bulunmaktadır.

Dördüncü fıkraya göre, ceza mahkemesi zararın ödenmesine resen yani hiç bir talep olmasa da karar verecektir.

Beşinci fıkraya göre, basit ve nitelikli zimmet fiilleri kamu bankaları aleyhine işlenirse faille verilecek ceza üçte bir oranında artırılacaktır.

Ayrıca bu madde ile Türk Ceza Kanununun İkinci Kitabının Üçüncü Babının Fesil başlığı, bu feslin içinde yer alan suçları daha iyi ifade etmesi için “Basit ve Nitelikli Zimmet ile Devlet Alım ve Saunlarında menfaat Sağlama” olarak değiştirilmiştir.

Madde 3. — Madde ile Türk Ceza Kanununun 203 üncü maddesi değiştirilmektedir. Madde, basit (adfiyen) zimmette denetim görevinin ihmali sonucu zimmetin oluşmasını veya artmasını mümkün kılmayı cezalandırmaktadır.

Hükmün, zimmetin nitelikli şekline dönüşen hali hakkında uygulanması esasen mümkün değildir. Zira bu halde failin başvurduğu hileli, aldatıcı manevralar kontrol görevi yapanların, fiili tespit etmelerini imkânsız kılmaktadır. Bu durumda ise ihmalden söz edilemeyeceği için maddede yer alan suç teşekkül etmiş olmaz. Ayrıca şu hususa işaret edilmelidir ki, fail ihmalde bulunmamış olsa idi bile zimmet işlenmiş olacak idiye yani zimmetin gerçekleşmesi ile ihmal arasında bir illiyet bağı yok ise fiilin gene de suç olduğundan söz edilemeyecektir.

Maddenin son fıkrasında, meydana gelen zararın ödenmesi bileşik sorumluluk esasına bağlanmıştır.

Madde 4. — Madde ile Türk Ceza Kanununun 209 uncu maddesinde değişiklik yapılmaktadır. Tasarının bu hükmü, icbar, ikna ve hatadan istifade suretiyle irtikap olarak tanımlanan fiilleri aynı bir madde içinde toplamaktadır. Her üç fiilin de koruduğu hukukî yarar, halkın memurlara karşı duyması gerekli olan inanç ve itimattır. Bu sebeple fiilerin aynı bir madde içinde düzenlenmesi mantıklı olduğu kadar teknik bakımından da uygun sayılmıştır.

Maddenin birinci fıkrasında, irtikâbın icbar suretiyle işlenen şekli yer almış bulunmaktadır. Fıkra da geçen icbar kelimesinden manevî cebri anlamak gerekir. Maddî cebir kullanılması halinde fiil esasen yağma suçunu oluşturur. Cebir unsuru, manevî tazyik ile gerçekleşecektir. Mağdurda meydana getirilen korkunun etkisi altında suçun işlenmesi halinde icbar gerçekleşmiş sayılacaktır.

Maddî unsurun netice kısmı, failin kendisine veya başkasına haksız olarak para verilmesi veya sair menfaatlerin sağlanması halinde tamamlanmış olduğundan irtikâp suçuna teşebbüs mümkündür.

Suçun oluşması ayrıca bir hukuka aykırılık unsuruna da tabi kılınmıştır. Maddede geçen “haksız olarak” tabiri bu unsuru yansıtmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasında ikna suretiyle irtikâp cürmü yer almıştır. İkna etmekten maksat failin yeteneklerini kullanmak ve hatta aldatıp kandırmak suretiyle mağduru kendisine haksız bir menfaat sağlama veya vaat etme gereğine inandırmasıdır. Suçun bu şeklinin maddî unsuruna ait netice kısmı bakımından birinci fıkranın gerekçesinde açıklanan hususlar söz konusudur. Madde, üçüncü fıkrasında hatadan yararlanma suretiyle irtikâp cürmünü cezalandırmaktadır. Doktrinde “selbirtikâp” olarak da tanımlanan bu halde, mağdurun hatasından yararlanarak, memur, almaması gereken bir şeyi almaktadır.

Yürürlükte bulunan Kanunun 309 uncu maddesinin ikinci fıkrasında yer alan ve hâkim, Cumhuriyet savcıları veya yardımcılarının irtikâp cürmünü işlemeleri halinde cezaı artıran hükme, Tasarının bu yeni maddesinde yer verilmemiştir. Bir ülke ceza kanununda hâkim ve savcılar hakkında irtikâp ve rüşvet gibi suçlara ilişkin olarak diğer yüksek dereceli memurlar hakkında herhangi bir hüküm konulmadığı halde, ayrıca özel hükümlere yer verilmesi uygun mütalaa edilmemiş, bunun yerine 219 uncu maddeye konulan genel hüküm gereği 202 ilâ 218 inci maddelerde yazılı suçları emir ve idare yetkisine sahip olanlar ile hâkim ve savcılarının işlemeleri halinde verilecek cezanın yarısı oranında artırılması uygun mütalaa edilmiştir.

Madde 5. — Tasarının bu maddesi ile Türk Ceza Kanununun 211 inci maddesinde değişlik yapılmaktadır. Madde, rüşvetin ne olduğunu tarif etmektedir. Tasarının bu maddesi, rüşvet suçunun kimlere karşı veya kimler tarafından işlenebileceğini göstermektedir. Kanunun memur tanımıyla ilgili 279 uncu maddesi kapsamında bulunan bütün kişilerin aldıkları para, hediye, her ne nam altında olursa olsun sağladıkları diğer menfaatler ile malların gerçek değeri ile fiilî bedeli arasındaki fahiş fark rüşvet teşkil edecektir. Hâkim ve savcıların da, Ceza Kanununun uygulanmasında memur sayıldıkları aşikârdır.

Avukatlar, dava vekilleri, hakemler, bilirkişiler, mümeyyizler, tercümanlar, sindikler, muhamminler, tasfiye memurları, noterler yukarıda işaret olunan tarif çerçevesinde amme hizmeti görmekle muvazzaf olduklarından Ceza Kanununun uygulanmasında memur sayıldıkları için, bunların aldıkları şeyler de rüşvet sayılacaktır.

Ayrıca bazı kanunlarda belirli görevleri yerine getirenlerin, bu görevi fiilen yürüttükleri süre içinde veya görevle ilgili ilişkileri sırasında kamu görevlisi sayıldıklarına ve Ceza Kanununun uygulanması bakımından, işledikleri suçlarda memur addedildiklerine dair hükümler vardır. Söz gelimi Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığının Teşkilat ve Görevlerine Ait 179 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 61 inci maddesi, İktisadî Devlet Teşekkülleri ve Kamu İktisadî Kuruluşları Hakkında 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 46 ncı maddesinde olduğu gibi bu kimselerin şartları mevcut olduğu takdirde, rüşvet suçunu işleyebilecekleri ve bunlara menfaat temininin de rüşvet vermek suçunu oluşturacağı tabiidir. İşte herhangi bir tereddüte yer kalmamasını sağlamak üzere, maddeye ikinci fıkra bu maksatla eklenmiştir.

Madde 6. — Tasarının bu maddesi ile Türk Ceza Kanununun 212 nci maddesinde değişlik yapılmaktadır. Maddenin, birinci fıkrası, rüşvetin fail tarafından kanuna aykırı olmayan işlemleri yerine getirmek üzere alınması şeklini cezalandırmaktadır. İkinci fıkrada ise, yapılması gereken şeyin yapılmaması veya yapılmaması gereken şeyin yapılması için rüşvetin alınmasına ait ceza gösterilmektedir.

‘Suçun her iki şeklinde de cürmün tamamlanması için rüşvetin veya vaat veya taahhüdün kabul edilmesi yeterlidir. Ayrıca talep edilen hususun gerçekleşmiş bulunması zarureti yoktur.

Üçüncü fıkrada ise, rüşvet, vaat veya taahhüdün kabulü sonucu yapılmaması veya yapılması gerekli bazı hususların müsbet veya menfi olarak gerçekleşmiş olması bir ağırlatıcı sebep sıfatıyla ifade edilmiş bulunmaktadır.

Dördüncü fıkrada ise, bu maddeye göre verilecek şahsî hürriyeti bağlayıcı cezaya ilâveten rüşvet olarak alınan para ile sağlanan her türlü menfaat veya vaat veya taahhüt olunan her türlü yararların miktar veya değerinin beş misli ağır para cezası verileceği belirtilmektedir.

Madde 7. — Tasarı ile Türk Ceza Kanununun 213 üncü maddesi değiştirilmektedir. Madde, rüşvet vermek cürmünü cezalandırmış bulunmaktadır. Birinci fıkrada, kanun ve nizamlara aykırı bir sonucun elde edilmesi için rüşvet vermek, ikinci fıkrada ise, haklı bir hususun temini için rüşvet vermek fiilleri cezalandırılmıştır. Kanun ve nizama aykırı olmayan bir işin yapılması için rüşvet vermek istenen hususun meşruluğuna rağmen fiili suç olmaktan çıkarmaz. Zira failin bu davranışı görevlileri kanun dışı yollara teşvik edici nitelik taşır ve onların vatandaşlardan haksız olarak menfaat sağlamaları hususunda itiyat kazanmalarına sebebiyet verebilir. Bununla beraber rüşvetin haklı bir hususun temini için verilmiş olması müeyyidenin hafif tutulmasına sebebiyet vermiştir.

Madde 8. — Tasarı ile Türk Ceza Kanununun 214 üncü maddesi değiştirilmekte ve rüşvet verme suçunda, kendisine rüşvet teklif olunan kişinin vasıfları, bu fiilin cezalandırılmasında ağırlatıcı sebep sayılmaktadır. Böylece rüşvet teklif olunan kişinin şahsi özellikleri cezanın artırılmasını gerektirir.

Maddeye nazaran emir ve idare yetkisine sahip olan memurlara ve yargı görevi yapanlara yani hâkim ve savcılara, rüşvet teklif olunması ağırlatıcı bir sebep teşkil etmektedir. Emir ve idare yetkisine sahip olanlardan maksat, kanun ve nizamlara göre emir vermek veya idarenin gerekli kıldığı tedbirleri almak yetkisini kullananlardır. Resmî dairelerce özel bir vazifeyle görevlendirilenler ile noter, avukat veya dava vekillerine rüşvet teklif olunduğu hallerde de ceza artırılacaktır.

Yukarıda belirtilen hallerde teklif olunan rüşvetin, sebebini teşkil eden kanun ve nizama aykırılığın derecesini nazara almak suretiyle hâkim, maddede gösterilen oran çerçevesinde cezaı belirleyecektir.

Madde 9. — Tasarı ile Türk Ceza Kanununun 215 inci maddesi değiştirilmektedir. Madde, rüşvet alma ve verme cürümlerine ortak bir faal pişmanlık halini tespit etmiş bulunmaktadır. Böylece maddedeki gösterilen şartları yerine getiren kişiye ceza verilmeyecektir.

Şartları olduğu takdirde haksız bir iş için rüşvet veren de cezasızlıktan yararlandığına göre, meşru bir iş için rüşvet veren söz konusu pişmanlık sebebinden evleviyetle istifade edebilecektir.

Birinci fıkrada geçen "tahkikata geçilmeden" ibaresi, rüşvet alan memur hakkında, idarî de olsa, herhangi bir soruşturmaya girilmemiş bulunulmasını ifade etmektedir.

Madde 10. — Tasarının bu maddesi ile Türk Ceza Kanununun 216 ncı maddesi değiştirilmektedir. Yürürlükteki Kanuna göre, rüşvete aracılık edenin (rais) her halde fer'i fail sayılacağı hususundaki düzenleme, bazı olaylarda faaliyeti asıl failler derecesinde vehamet taşıyan kim-selere, fer'i iştirake ait hükümlerin uygulanması suretiyle daha az ceza verilmesi biçiminde adaletsiz sonuçlar doğurduğundan, madde, rüşvette aracılık eden suçluya, işin niteliğine göre aslî iştirake dair hükümlerin de uygulanabilmesi imkanını verecek surette kaleme alınmıştır.

Madde 11. — Tasarı ile Türk Ceza Kanununun 217 nci maddesinde değişiklik yapılmaktadır.

Madde ile, rüşvet olarak verilen para veya diğer şeylerin veya bunlarla edinilen mal ve değerlerin müsaderesine hükmolunacağı ifade olunmuştur.

Rüşvetin, haklı veya haksız bir iş için verilmesi bakımından, müsadere hükmünün tatbiki hususunda fark gözetmek gerekmez. Zira rüşvet suçu cezalandırılırken kanunun koruduğu hukukî yarar, halkın Devlete karşı taşıması gerekli bulunan itimat duygusudur. Bu sebeple haklı bir sonucun elde edilmesi amacıyla da olsa, rüşvet fiili suç teşkil tabii sayılmalıdır.

Geçen maddelerde faal pişmanlık veya suçtan rücu halinde, rüşvet olarak verilen paranın iadesi kabul edildiğinden, müsadere kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde söz konusu olacağı hususu maddede ayrıca belirtilmiştir.

Madde 12. — Tasarının bu maddesi ile Türk Ceza Kanununun 218 inci maddesinde değişiklik yapılmaktadır. Buna göre, failin kandırıcı nitelikte vaatte bulunmak suretiyle görevine dahil bulunmayan ve yapılması veya yapılmaması hususunda yetkili olmadığı yani ifasına muk-

tedir olmadığı (eski tabiriyle tervici merama muktedir olmadığı) bir işi yapacağı kanaatini uyararak menfaat sağlaması fiili cezalandırılmaktadır.

Suçun oluşması için, failin işi bizzat yapmaya muktedir görünmesi ve işi yapacağından bahis ile kandırıcı vaatlerle yarar teminine girişmesi gerekmektedir.

Aslında suç, memurun özel bir dolandırıcılığı suretinde de tavsife müsaittir.

Madde 13. — Bu madde ile Türk Ceza Kanununun 219 uncu maddesi değiştirilmektedir. Madde, birinci fıkrasında, rüşvet ve irtikâp suçlarının, emir ve idare yetkisine sahip bulunanlar veya hâkim ve savcılar tarafından işlenmesini, gerek işlenmesindeki kolaylık ve gerekse kamuoyunda yarattığı olumsuz etkiler bakımından cezayı ağırlaştırıcı sebep olarak kabul etmiş bulunmaktadır.

İkinci fıkra ise mahkemelerle adalet dairelerinde veya diğer resmî dairelerde kendilerine kanunî bir görev verilen veya 211 inci maddede gösterilen kişilerin rüşvet fiillerinin kesin yargı hükmüne tesir etmiş olması halinde de, birinci fıkradaki ağırlaştırılmış cezanın uygulanacağı beyan edilmiştir. Bilirkişi, tercüman, avukat, noter gibi şahısların, şartları varsa, rüşvet fiilleri buna örnek gösterilebilir.

Üçüncü fıkrada, alınan rüşvet veya yararın değerinin hafif olması halinde cezanın yarısı oranında indirileceği kabul edilmiştir.

Maddenin son fıkrasında belirtilen maddelerden mahkûmiyet halinde, faille ayrıca memuriyetten müebbeten mahrûmiyet cezası verilecektir.

Madde 14. — Bu madde ile Kanuna 312 a maddesi eklenmiştir. Maddenin birinci fıkrası ülkenin belirli bir kısmında mesela, bir köyde veya bir bölgede yaşayan halk kitlelerine yönelik olarak ağır bir tehlike ihdas edileceği tehdidinin yapılmış bulunmasını suç haline getirmiştir. Burada dikkat edilmesi gerekli husus, belirli bir kişinin veya kişilerin barış veya sükûnunun veya hürriyetinin değil ve fakat gayrimuayyen kişilerden oluşan kitlelerin tehdide muhatap olmuş bulunmalarıdır.

Suçun oluşması için failde özel kast aranacaktır. Tehdidin halkın sağlığı ve malı bakımından bir korku, endişe veya panik yaratmak amacıyla ve maksadıyla yapılmış olması gereklidir. Endişe, korku, panik kelimeleri, halkta meydana gelmesi gerekli telâş halinin değişik derecelerde olabileceğini ifade maksadıyla kullanılmıştır.

Suçun tamamlanması için bu hallerin fiilen gerçekleşmiş bulunması şartı yoktur; tehdidin böyle bir hale sebebiyet verebilecek nitelikte olması yeterlidir. Bu itibarla maddedeki suç, neticesi harekete bitişik bir cürümdür. Dolayısıyla, teşebbüs mümkün değildir.

Yapılacak tehdidin icrasında ne gibi vasıtaların kullanılması gerektiğine dair olmak üzere madde metnine bir açıklık getirilmemiştir; suç serbest hareketlidir.

Ülkemizde uygulamada, bazı kişilerin kasten veya kötü bir niyet taşımaksızın dikkatsizlik sonucu, bazı kişilerin örgütler, gruplar veya kişiler tarafından öldürülecekleri veya bunlara karşı diğer bir takım suçların işleneceği alenen beyan edilmektedir. Bu nevi eylemler suça hedef olacakları öne sürülen kişileri veya onların yakınlarını telaş ve heyecana sevketmekle veya ruhi buhranlara sürüklemekle kalmamakta ve fakat toplum katında endişeler uyanmasına ve kamuoyunda kolluk güçlerinin yetersiz kaldığı hususunda imajların teessüsüne sebebiyet ver-

mektedir. Bu nevi beyanlar dolayısıyla toplum içinde yaşayan ruhi bunalım içindeki veya dengesiz kişilerin hedef gösterilenlere saldırıda bulunmaya teşebbüs etmeleri de çok muhtemeldir. Ayrıca aynı amaç etrafından, birbirinden habersiz terörist eylemde bulunanlar bakımından da hedef gösterilmiş olmaktadır. Bu nevi fiiller bazen idare ve siyasette yer almış bulunan kişilere yönelik olmak üzere öne sürüldüğünde ise, husule gelen zarar daha da ciddiyet arz etmektedir. Kişilerin suçlara hedef olacakları hakkında, her ne suretle olursa olsun, bilgi sahibi olanların bunları kolluk makamlarına veya ilgililere bildirmeleri bir vatandaşlık görevidir. Öyle yapmayı da alenen veya yayın yoluyla söz konusu haberlerin çıkartılması toplumu heyecana vermekten başka bir maksada atfolunamaz. Bu itibarla Tasarı söz konusu fiillere maddenin ikinci fıkrasında ayrıca cezalandırmayı uygun görmüştür.

Suçun teşekkül edebilmesi için failde ayrıca özel bir kast aranmayacaktır. Fıkranın suç saydığı eylemin icrasına yönelik kast yeterlidir.

Maddenin bir ve ikinci fıkralarındaki fiillerin basın ve yayın yoluyla işlenmesi hali ağırlatıcı bir sebep sayılmış ve bu hususa üçüncü fıkrada yer verilmiştir.

Maddede ayrıca Kanunun İkinci Kitabının Beşinci Babının Birinci Fası başlığı, fasla dahil maddeleri daha iyi şekilde ifade edecek tarzda değiştirilmiştir.

Madde 15. — Madde ile Türk Ceza Kanununun 503 üncü maddesinde değişiklik yapılmaktadır. Basit dolandırıcılığa ilişkin olan bu madde ile, esasta dolandırıcılığın klasikleşmiş tarifine sadık kalınmıştır. Ancak suçun teşekkülü için, mağdurun mutlaka saf bir kişi olması gerektiği düşüncesini ortaya çıkaran ve yürürlükteki Kanunda bulunan “hulûs ve saffetten istifade” ibaresine yeni metinde yer verilmemiş, ayrıca bir kimsenin esasen düşmüş olduğu bir yanılgıdan kurtulmaması için hile ve kandırıcı nitelikte hareketlerin yapılmasının da dolandırıcılık olacağı ikinci fıkrada ayrıca belirtilmiştir. Dolandırıcılığın bu basit şeklinde kullanılan hile veya yapılan desiselerle yani oyun, düzen ve entrikalarla, gizli dolaplarla mağdurun hataya düşmesi arasında illiyet bağının varlığı aranacaktır. Bu itibarla önce bu gibi hareketlerin yapılması, daha sonra mağdurun hataya düşmesi gerekecektir.

Dolandırıcılık suçunun sadece gerçek kişilere karşı değil ve fakat tüzelkişilere karşı da işlenebileceği hususuna açıklık getirmek amacı ile maddede kimse yerine “Kişi” kelimesine yer verilmiştir.

Dolandırıcılığın ikinci fıkrada yer alan şeklinde ise, mağdur, failin fiilinden müstakil bir sebeple hataya düşmüş, fail ise hile veya kandırıcı hareketleri bundan sonra ve mağdurun hatasının farkına varmaması için yapmış olmalıdır. Fail bu gibi hareketler yapmaksızın mağdurun düşmüş olduğu hatadan faydalanmışsa, fiil dolandırıcılık teşkil etmez, olsa olsa tesadüfen ele geçen maldan yararlanma söz konusu olur. Meselâ bir veznedar yüzbin liranın üstünü verirken ve parayı sayarken hataya düştüğü için fazla para verecek olsa ve bunun farkına varan fail sesini çıkarmayıp fazla parayı alsın dolandırıcılık söz konusu olmaz. Buna karşılık fail veznedarın hatasını anlamasına engel olucu, onun dikkatini başka tarafa çekici hareketler yapar ve veznedarın hata ettiğinin farkına varmamasını sağlarsa, dolandırıcılığın bu şekli gerçekleşmiş olur.

Suç, haksız menfaatin sağlanması ile tamamlanmış olur; bu menfaatin failde veya bir başkasına sağlanması mümkündür. Keza bundan mağdurun zarar görmesi şart değildir; mağdurdan başka bir kişinin zarar görmesi, meselâ mağdurun eşine ait bir mal veya parayı failde vermesi halinde de dolandırıcılık vardır.

Maddede para cezası nisbî para cezası haline getirilmiştir. Buna göre failin sağladığı haksız yarar nazara alınarak bunun beş misli ağır para cezası, hapis, cezasına ilâveten hükümlenacaktır.

Madde 16. — Tasarının bu maddesi, Türk Ceza Kanununun 504 üncü maddesini değiştirmektedir. Nitelikli dolandırıcılık hallerinin yer aldığı bu maddede zararın ağırlığı veya kullanılan hile ve desisenin niteliği göz önünde bulundurulmuştur.

1 inci bent, banka veya diğer kredi müesseselerinden, esasta tahsis edilmemesi gereken bir kredinin açılmasının sağlanması için yapılan hile ve desiseleri öngörmektedir. Krediyi alan kişinin aldatıcı herhangi bir faaliyeti olmaksızın, sırf banka elemanlarının kendi görevlerini layikeyle yerine getirmemeleri yüzünden bir kredi açılmışsa, ortada bir bankacılık suçu bulunabilir, ama dolandırıcılığın varlığından söz edilemez. Uygulamada bu fiil, kredi almak üzere başvuran kimsenin sahte kıymet takdiri raporları ile teminat olarak göstermek istediği malları, olduğundan daha değerli bir şekilde beyan etmesi veya esasta zarar ettiği veya kâr etse de bunun kredinin açılmasına imkân vermeyecek miktarda olması, çok büyük kazanç sağladığını gösteren bilanço ve diğer belgeleri tanzim edip banka veya kredi müessesesine ibraz etmesi gibi şekillerde işlenmektedir. Kredi müessesesinden "banka" olmamasına rağmen faiz karşılığında olsun veya olmasın kanunen borç para vermeye mezun olan kurumlar anlaşılır. Bu itibarla böyle bir mezuniyeti haiz olmayan bir kişi veya kuruluşa karşı bu fiilin işlenmesi halinde şartları varsa, basit dolandırıcılık suçu söz konusu olacaktır.

2 nci bent, sigorta edenin dolandırılmasına ilişkindir. Failin sigorta edilen veya sigorta bedelini alacak kimse olması şart değildir. Keza sigortanın nevi de önemli değildir. Mal veya hayat sigortası hatta malî sorumluluk sigortası olabilir.

Mer'i hükümde, suçun oluşması için, maddî unsur olarak bir kimsenin kendisine ait malı tahrip, imha etmesi veya bozması şartı aranmaktadır. Suçun manevî unsuru da bu fiillerin muşibetlere karşı aktedilmiş bir sigorta bedelini almak veya aldırarak veya sair gayrimeşru bir yara elde etmek maksadıyla yapılmış olmasıdır.

Yeni düzenlemede sigorta bedelini almak maksadıyla yapılacak dolandırıcılık fiilinin hareket unsuru, mer'i 504 üncü maddede olduğu gibi mahdut hallere hasredilmemiş aksine her türlü kandırabilecek nitelikte hile ve desiseler yaparak sigorta şirketlerinin dolandırılması halinde suçun nitelikli tipinin oluşacağı kabul edilmiştir.

Bir kişinin sigortalı bir malını sigorta bedelini almak için onu tahrip ve imha etmesi veya bozması hali de esasen kandırmaya matuf hile ve desiseden başka bir şey değildir. Bu şekilde sigorta bedelinin alınması halinde de dolandırıcılık suçu oluşmuş olacaktır.

3 üncü bent, dolandırıcılık fiilinin Posta, Telgraf ve Telefon İşletmesinin haberleşme araçlarıyla veya banka veya bir kredi kurumunun veya herhangi bir kamu kurum ve kuruluşunun vasıta olarak kullanılması suretiyle işlenmesi halinde kandırıcı niteliği daha fazla olacağından, bu durumu nitelikli hâl olarak kabul etmiş bulunmaktadır.

4 üncü bentte yurt dışında iş bulmak vaadiyle yapılan dolandırıcılık öngörülmüştür. Failin böyle bir iş bulmaya yetkili olmaması bendin uygulanması için şarttır. Bu gibi bahanelerin bir çok kimseleri zor durumda bıraktığı göz önünde tutularak, bu nitelikli hal maddeye eklenmiş, ayrıca yabancı bir ülkede ikamet izni veya o ülkeye kabul edilebilmek için gerekli vize

almak bahanesiyle bir kimsenin dolandırılmasına da yer verilmiştir. Bu itibarla 4 üncü bent İş Kanununun konuya ilişkin 85 ve 105 inci maddeler hükümleri ile çakışmayacaktır. Çünkü İş Kanununun sözü edilen maddelerinde hile ve desise unsuruna yer verilmemiştir. Hile ve desise söz konusu olduğunda şüphesiz bu bent hükmü uygulanacaktır.

5 inci bent bir kimsenin tehlikeli veya zor durumda bulunduğunu ileri sürerek yapılan dolandırıcılığı cezalandırmaktadır. Bir yakınının hastanede, karakolda veya genellikle zor veya tehlikeli bir durumda bulunduğundan bahisle, ona götürülmek üzere para veya eşya alarak mağduru dolandıran kimse beşeri ve tabii acıma, yardıma koşma, korku ve telaşa kapılma duygularını istismar ettiği için bu halin nitelikli dolandırıcılık sayılması uygun görülmüştür.

6 ncı bentte askerlikten kurtarmak bahanesiyle yarar sağlanmasını cezalandırmak için düzenlenmiştir. Mağdurun askerlikten kurtarılmış olması önemli değildir. Sırf böyle bir bahane ileri sürmek suretiyle yarar temin edilmiş olması yeterlidir. Askerlik süresinin kısaltılacağı vaa-diyle yarar sağlanması halinde de suç teşekkül eder.

7 nci bent dolandırıcılık fiilinin kamu kurum ve kuruluşlarının veya kamu yararına çalışan hayır kurumlarının zararına işlenmesi halini cezalandırmaktadır. Kamu yararına çalışan hayır kurumları tabirine yalnız kamu yararına olan dernekler değil, bu nitelikteki resmî müesseseler ve kamu müesseseleri de dahildir.

8 inci bent, dolandırıcılık suçunun meslek ve görevlerini yaptıkları sırada avukatlar, dava vekilleri, vekiller veya kurum yöneticileri tarafından işlenmesi halini suçun mevsuf şekli olarak kabul ve cezalandırmaktadır.

Avukatlar ve dava vekilleri tabirleri için 19.3.1969 tarih ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununa bakılmalıdır. Vekiller tabirine kayyum ve vasiler de girer.

Maddede şahsî hürriyeti bağlayıcı cezanın nevi ağır hapis cezası olarak belirlenmiş ve nispi para cezası öngörülmüştür.

Maddenin son fıkrasında, suçun işlenmesinde sekiz bent halinde yazılı hallerden iki veya daha fazlasının birleşmesi halinde ağır hapis cezasının asgarî haddinin üç yıl ağır hapis cezasını müstelzim olacağı ifade edilmektedir.

Geçici Madde — Maddeye göre, bu Kanunun yürürlük tarihinden önce işlenmiş olup da bu Kanunla yeni madde numaraları altında müeyyideye bağlanmış hükümlerini ihlâl etmiş olanlar bakımından Türk Ceza Kanununun 2 nci maddesine göre işlem yapılacaktır.

Buna göre, mahkûmiyet hükmü verilmiş olması veya verilen hükümlerin kesinleşmiş olması halinde failin lehinde olan hüküm infaz olunacaktır.

Hazırlık tahkikatı veya son tahkikatın devam etmesi halinde, verilecek mahkûmiyet hükümlerinde bu Kanunla yapılan değişiklik sonucu belirlenen yeni madde numaraları esas alınacak, ancak, suçun işlendiği zamanın hükmü ile sonradan yayımlanan kanun hükümleri birbirinden farklı ise verilecek mahkûmiyet kararında failin lehine olan hüküm uygulanacaktır.

Maddenin son fıkrasında ise, özel kanunlarda, Türk Ceza Kanununun, bu Kanun değişikliğine konu olan maddelerine yapılmış bulunan atıflar yeni madde numaraları altında belirlenen hükümlerine yapılmış sayılacaktır. Mesela, 203 üncü madde hükmü 202 nci maddede;

204 üncü madde hükmü 203 üncü maddede; 210 uncu madde hükmü 209 uncu maddede; 213 ve 225 inci maddeler hükümleri 212 nci maddede; 220 ve 222 nci maddeler hükümleri 213 üncü maddede; 221 inci maddenin birinci fıkrası hükmü 214 üncü maddede; 224 üncü madde hükmü 215 inci maddede; 226 ncı madde hükmü 216 ncı maddede; 225 inci maddenin ikinci fıkrası hükmü 217 nci maddede; 227 nci maddenin birinci fıkrası hükmü 218 inci maddede düzenlenmiş ve mezkûr madde numaralarını almış olduklarından, atıflar bu yeni maddelere yapılmış sayılacaktır. Yeni düzenlemede, sırf hakim ve savcılara ait yürürlükteki Kanunda 214 ila 217 nci maddelerde yer alan hükümler alınmamış, buna mukabil hakim ve savcıların rüşvet fiilleri ile emir ve idare yetkisine sahip olanların rüşvet fiilleri ağırlatıcı sebep kabul edilerek 219 uncu maddede yer verilmiştir. Rüşvet fiillerinin bu kişiler tarafından işlenmesi halinde verilecek ceza yarası oranında artırılacaktır.

Madde 17. — Maddede yürürlükten kaldırılan hükümler gösterilmektedir.

Madde 18. — Yürürlük maddesidir.

Madde 19. — Yürütme maddesidir.

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

Sayı : K.K. Gn. Md. 07/101-2315/04242

18.9.1989

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Adalet Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 13.9.1989 tarihinde kararlaştırılan "765 Sayılı Türk Ceza Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı" ve gerekçesi ekli olarak gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Turgut Özal

Başbakan

GENEL GEREKÇE

Bilindiği üzere, ölüm cezaları, 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 70, 82, 125, 126, 127, 129, 131, 132, 133, 136, 137, 138, 141, 146, 147, 149, 152, 156, 217, 285, 286, 290, 403, 406, 407, 418, 439, 450, 499 uncu maddelerinde; 1632 sayılı Askerî Ceza Kanununun 54, 55, 56, 59, 60, 62, 63, 64, 69, 70, 75, 79, 80, 89, 91, 94, 97, 101, 102, 126, 127, 129, 136, 152, 159, 160, Ek-4 ve Ek-5 inci maddelerinde, 2 sayılı Hıyaneti Vataniye Kanununun 2 ve 3 üncü maddelerinde yer almaktadır.

Türk Ceza Kanunundaki ölüm cezalarının az sayıda olanı kişilere karşı işlenen suçlar ve fakat çoğunluğu vatanın ve milletin bütünlüğü ve millî güvenliğe karşı işlenen suçlar bakımından yer almaktadır. Askerî Ceza Kanununda yer alan ve çoğunluğun savaş halinde uygulanan ölüm cezaları ise, vatan savunmasını zafiyete uğratacak vahim fiillere taalluk etmektedir. 2 sayılı Hıyaneti Vataniye Kanununda yer alan ölüm cezalarının da vatana olan sadakata ve vatanın bütünlüğüne karşı işlenen suçlar için olduğu izahıta varestedir.

Bugün Avrupa Devletlerinin çoğunluğunda ölüm cezasının ya tamamen kaldırıldığı veya bir kısmında ise, adî suçlardan kaldırılmakla beraber vatana ihanet, güvenlik görevlilerinin veya Devlet adamı veya diplomatları öldürme suçları ile Devlete karşı şiddet kullanılarak işlenen suçlar ve askerî suçlarda muhafaza edildiği görülmektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Bu madde ile 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 70 nci maddesinde değişiklik yapılmaktadır. Buna göre birden ziyade müebbet ağır hapis cezasına mahkûmiyet halinde ve içtima hükümlerinin uygulandığı ahvalde, iki müebbet ağır hapis cezasının ölüm cezasına çevrilmesi şeklindeki mevcut uygulamadan dönülmekte, ikinci müebbet ağır hapis cezasının altı aydan az ve iki yıl altı aydan çok olmamak üzere hükmedilecek miktarı hükümlünün geceli gündüzlü bir hücrede tecrit edilmesi suretiyle infaz edilmesi esası getirilmektedir.

Madde 2. — Bu madde ile 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 82 nci maddesinin son fıkrası değiştirilmekte, müebbet ağır hapis cezasına mahkûm edilmiş olan kişinin cezasının infazından sonra yeniden bir müebbet ağır hapis cezasına mahkûm edilmesi halinde, hücreye konulma süresinin hâkimin takdirine göre altı ay ile iki yıl altı ay arasında olması esası getirilmektedir. Böylece yürürlükteki kanunda bu hal için öngörülen ölüm cezası bertaraf edilmektedir. Şüphesiz yeni düzenleme ile hükümlü hakkında hem ikinci defa hüküm giydiği müebbet ağır hapis cezası infaz edilecek hem de hücre cezası uygulanacaktır.

Madde 3. — Bu madde ile 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 406 nci maddesinin 2 Nolu bendi değiştirilmekte, maddede yer alan müebbet ağır hapis cezasının idam cezasına çevrilmesi esasından vazgeçilmekte, bunun yerine hâkimin maddede belirtilen iki had arasında takdir ve tayin edeceği süre kadar geceli gündüzlü bir hücrede tecrit edilmesi öngörülmektedir.

Madde 4. — Bu madde ile 761 sayılı Türk Ceza Kanununun 499 uncu maddesinin ikinci fıkrası değiştirilmekte, yürürlükteki metinde yer alan maksada nail olup olmama tefriki kaldırılarak failin maksadına nail olup olmadığına bakılmaksızın 499 uncu maddenin birinci fıkrasında yazılı olan suçun siyasî veya sosyal maksatlarla veya resmî makamları bir işi yapmaya veya yapmamaya icbar için işlenmesi halinde faile müebbet ağır hapis cezası verilmesi esası getirilmektedir.

Madde 5. — Bu madde ile Türk Ceza Kanununun 132 nci maddesinin son fıkrasında, 138 inci maddesinin ikinci fıkrasında, 141 inci maddesinin 1 nolu bendinin ikinci paragrafı, 152 nci maddesinde, 217 inci maddesinin birinci fıkrasında, 403 üncü maddesinin 5 nolu bendinin üçüncü paragrafı ve 6 nolu bendi ile 7 nolu bendin birinci paragrafı, 407 inci maddesinin ikinci fıkrasında 418 inci maddesinin birinci fıkrasında ve 439 uncu maddesinde yer alan “ölüm cezaları” “müebbet ağır hapis cezası” olarak değiştirilmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türk Ceza Kanununun 438 inci Maddesinin Yürürlükten Kaldırılması Hakkında Kanun Teklifi ekte sunulmuştur. Gereğinin yapılmasının teminini arz ederim.

Faik Tarmınoğlu
Bitlis

GEREKÇE

1. Antalya 2 nci Ağır Ceza Mahkemesinde görüşülmekte olan bir dava sebebiyle Türk Ceza Kanununun 438 inci maddesinin Anayasaya aykırı olduğu iddia edilmiş, mezkûr mahkeme bu iddiayı ciddi bularak konuyu Anayasa Mahkemesine intikal ettirmiş, Anayasa Mahkemesi de iddiayı inceleyerek, Türk Ceza Kanununun 438 inci maddesinin Anayasaya aykırı olmadığına karar vermiştir. İşbu karar kamuoyunda büyük tartışmalara yol açmış bulunmaktadır.

2. Öteden beri Ceza Hukukçuları tarafından mütemadiyen tartışılan birkaç maddeden biri olan Türk Ceza Kanununun 438 inci maddesinin Anayasa Mahkemesi tarafından aykırılık iddiasının çoğunluk oylarıyla reddedilmesi talihsiz, talihsiz olduğu kadar isabetsiz, çağdaş düşünce ve hukuk normlarına aykırı başlıbaşına bir garabettir.

3. Anılan madde, Türk Ceza Kanununa nasılsa girmiş, geri, antidemokratik birkaç maddeden birtanesidir. Kadını aşağılayıcı, küçültücü, mal ve meta olarak gören, insana insan değeri vermeyen, insanın insan olması dolayısı ile her Anayasa tarafından titizlikle korunması gereken temel hak ve özgürlüklerinin özüne aykırı bir muhtevaya, ilkel ve vahim bir mantığa sahiptir. Bu madde kaş yapayım derken göz çıkartmaktadır. Hiçbir şekilde savunulması ve hoşgörülmesi mümkün değildir.

4. “Irza geçmek ve kaçırarak fiillerinin fuhuşu kendine meslek edinen bir kadın hakkında irtikap olunmasının cezasının üçte ikisine kadar indiriminin” mantıklı, haklı, mümkün bir açıklaması olamaz. Bu yolla tecavüz ödüllendirilir. Teşvik edilir. Tecavüze uğrayan her kadının fahişe olduğu tartışmaları kamuoyu önünde, mahkemelerde, tüm adli mercilerde çok haksız, yersiz, icapsız bir şekilde yapılır. Buna kimin, ne hakkı olabilir? Bunun ölçüsü nedir? Bundan herkes, başta kamu vicdanı rahatsız olur. “Ne yapalım, kadın zaten fahişe idi” mantığı ve gerekçesi asla kabul edilemez. İnsanlığın özünü lekeleyen bu mantığın sanıvulacak yanı yoktur. Cezadan kurtulmak, fahiş indirimden yararlanmak isteyen, gözü dönmüş saldırgan yalan ile iftira ile her masum kadını lekeleyen kalkarsa, buna kim engel olabilir? Tazminat hukukunun layığı gibi işlemediği, böyle bir kavramın henüz yerleşmediği bir adli karmaşada, kimin şeref ve haysiyeti korunabilir?

5. Zorla, cebir ve tehditle, silah kullanılarak yapılan tecavüzün bir kadına yapılması yerlidir. Ayırımının yapılması Anayasanın 10 ve 12 nci maddesine aykırılığı bir yana, insan hakları ile kesinlikle bağdaşmaz. Zikredilen Anayasa Mahkemesi kararı bu bakımdan isabetsizdir.

6. Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesine Katılmanın Uygun Bulunduğuna Dair Kanun ile bu konuda Milletlerarası taahhüde girdiğimiz ve sözleşmeye katıldığımız bir zamanda, bunu tartışmak bile abestir. Adelet Bakanlığı tarafından hazırlanan yeni Türk Ceza Kanunu Tasarısında da bu maddeye yer verilmemesi çok sevindiricidir. Ama, Türk Ceza Kanununun Türkiye Büyük Millet Meclisinden ne zaman geçeceği bilinmemektedir. Olay güncel, üzücü ve yaralayıcıdır. Kamuoyu beklenti içerisinde.

7. Fahişeliğe itilen kadınların, kızların vebali toplumun omuzlarındadır. Sosyal, kültürel, ekonomik sebeplerin ağırlığının sorumlusu sadece bu bahtsız kadınlar mıdır? Toplum onlara bütünü onur kırıcı bir şekilde, tecavüze uğradığında, “başının çaresine bak” der ve olağanüstü bir umursamazlık ile arkasını dönerse, toplumda bütün değerler çignenmiş demektir. Kanun teklifi bu onursuz haksızlığı gidermek amacına yöneliktir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Sosyaldemokrat Halkçı Parti
Grup Başkanlığı
Sayı : 119

16.1.1990

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

765 sayılı Türk Ceza Kanununun 438 inci Maddesinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Teklifi, gerekçesi ile birlikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederiz.

Erdal Kalkan
Edirne
Ahmet Ersin
İzmir
Rıza Yılmaz
Ankara
Yaşar Yılmaz
Ankara
Zeki Ünal
Eskişehir
Kenan Süzer
Tokat
Ali Haydar Erdoğan
İstanbul
Neccar Türkcan
İzmir

Musa Gökbel
Muğla
Öner Miski
Hatay
Veli Aksoy
İzmir
Fuat Atalay
Diyarbakır
Mahmut Keçeli
Adana
Kemal Duduoğlu
Hatay
Güneş Gürseler
Tekirdağ
Önder Kırılı
Balıkesir

Yüksel Çengel
İstanbul

GEREKÇE

765 sayılı Türk Ceza Kanununun 438 inci maddesinde; irza geçmek ve kaçırarak fiilleri fuşuhu kendine meslek edinen bir kadın hakkında irtikap olduğu takdirde verilecek cezaların üçte ikisine kadar indirilmesi öngörülmüştür.

2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 10 uncu maddesi ise; “kanun önünde eşitliği tarif etmiş olup, herkes dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.” demektedir.

Nitekim, 10 uncu maddenin son fıkrası; devlet organlarının ve idare makamlarının bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun hareket etme zorunluluğu getirilmiştir.

Irza geçmek gibi insan haklarına ve kişinin özlük haklarına yönelik en ağır fiilin cezasının ayırım yapılarak uygulanması çağ dışıdır. Ve çağdaş hukuk devleti ilkelerine, insan haklarına aykırıdır. Türk Ceza Kanununun 438 inci maddesi; üyesi olmak durumunda olduğumuz Avrupa Topluluğu ülkelerinin normlarına ve hukuk anlayışlarına da uymamaktadır.

Yasanın Anayasaya aykırılığı iddia edilmiş olup, yapılan yargılama sonucunda Anayasa Mahkemesince 7/11 oyla reddedilmiştir. Anayasa Mahkemesi kararlarına saygımız sonsuzdur. Ancak, karar gerekçesi ve nisabi nazara alındığında bu maddenin tartışmalı olduğu açıktır.

Irza geçmek ve kaçırma suçlarının fuhuşu kendilerine meslek edinmiş olan bir kadın hakkında işlenmiş olmasını yasal bir indirim nedeni sayan bu hüküm, insanlık onuru ve yasa önünde eşitlik ilkelerini ağır bir biçimde zedeleyeceği gibi kadınları genel kadın, aile kadını diye ayırarak, genel kadına tecavüzü özendirerek niteliktedir. Bu ayırım aynı zamanda yargılama aşamasında kadınların daha öncede bazı erkeklerle birlikte olup, olmadığı tartışmasını gündeme getirebilecek kadının tüm yaşamının ve ilişkilerini kamuoyunun gözleri önüne sererek onu toplum karşısında küçük düşürecektir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türk Ceza Kanununun 349 uncu Maddesinin Son Fıkrasının Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifim ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim. 14.3.1990

Saygılarımla.

Ayhan Reyhan Sakallıoğlu
Sakarya

GENEL GEREKÇE

Son zamanlarda hisse senetleriyle tahvillerde sahtecilik fiillerinin geniş ölçüde gerçekleştirilmesi ve bu sebeple kamu güveninin çok zarara uğraması sebebi ile hisse senetleri ve her türlü tahvillerin Türk Ceza Kanununun 349 uncu maddesinin öngördüğü himayeden yararlanabilmesini sağlamak için bu Kanun Teklifi verilmiştir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Genel Gerekçenin aynıdır.

Madde 2. — Bu madde yürürlükle ilgilidir.

Madde 3. — Bu madde yürütme ile ilgilidir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

765 sayılı Türk Ceza Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifim ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim. 14.3.1990

Saygılarımla.

Ayhan Reyhan Sakallıoğlu
Sakarya

GENEL GEREKÇE

Türk Ceza Kanununda yer alan ve hak mahrumiyetlerine ilişkin fer'i cezalardan bulunan "geçici olarak kamu hizmetlerinden yasaklanma" cezasının yukarı sınırı günümüz koşulları itibariyle fazla olduğundan azaltılması ve buna bağlı olarak da hak mahrumiyetleri cezalarının içtima sınırında ve keza süresiz hak mahrumiyeti cezalarında söz konusu olan memnu hakların iadesi süresince indirim yapılması amacıyla işbu Kanun teklifi verilmiş bulunmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Bu madde ile Türk Ceza Kanununun 20 nci maddesinde değişiklik yapılmakta ve geçici olarak kamu hizmetlerinden yasaklanma cezasının beş yıl olan yukarı sınırı üç yıla indirilmektedir.

Madde 2. — Bu madde ile Türk Ceza Kanununun 77 nci maddesinin 5 nolu bendinde değişiklik yapılmakta hak mahrumiyetine ilişkin fer'i cezaların içtima sınırlarında indirim yapılmaktadır.

Madde 3. — Bu madde ile Türk Ceza Kanununun 122 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan memnu hakların iadesini isteme sürelerinde indirim yapılmaktadır.

Madde 4. — Bu madde yürürlükle ilgilidir.

Madde 5. — Bu madde yürütme ile ilgilidir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Sosyaldemokrat Halkçı Parti
Grup Başkanlığı
Sayı : 5

23.2.1988

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türk Ceza Kanununun 243 üncü ve 245 inci maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki kararın teklifi, genel gerekçe ve madde gerekçeleriyle birlikte ekte sunulmuştur.
Gereğini arz ederim.

M. İstemihan Talay
İçel

GENEL GEREKÇE

İşkencenin ve Gayri İnsanı ya da Küçültücü Muamele veya Cezanın Önlenmesi Avrupa Sözleşmesinin T. C. Hükümeti tarafından imzalanması, kuşkusuz ki ülkemizin yurt dışındaki prestijini çok olumlu bir şekilde etkilemiştir.

Söz konusu sözleşmenin çok hızlı bir şekilde T. B. M. M.'ne sevk edilerek, 3.2.1988 günü Adalet Komisyonunda kabul edilmesi de Hükümetin bu konuya çok ciddi bir şekilde yaklaştığını ifade etmektedir.

Ancak, yıllarca önce İnsan Hakları Sözleşmesini de ilk imzalayan ülkelerden biri olmasına karşın, Türkiye'de 1988 yılında bile işkence olayları siyasal gündemin baş köşesinde yer almaktadır. Dolayısıyla, yasaların ve sözleşmelerin hayata geçirilmesi, onların imzalanmasından daha önemli bir unsur olmaktadır.

Yönetimlerin bu konuda kamuoyuna kalıcı mesajlar verebilmesi ise ancak uygulamaların ciddiyeti ve doğruluğu ile ortaya çıkmaktadır. Ne yazık ki, Türkiye, İnsan Hakları uygulamalarında sürekli başarısız örnekler vermiş ve bu nedenle de Avrupa Konseyi de dahil olmak üzere, uluslararası forumlarda çok büyük sorunlarla karşı karşıya kalmıştır.

Ülkemizin bu kronik rahatsızlıktan kurtarılması için Ceza Kanunumuzun da caydırıcı bir niteliğe kavuşturulması gerekli görülmektedir. Böyle bir değişiklik, hem yurt içinde hem de yurt dışında Hükümetin de konuya samimi yaklaşımını ortaya çıkaracak önemli bir gösterge olacaktır.

Bu nedenlerle, Türk Ceza Kanununun Üçüncü Bab Altıncı Faslında "Hükümetin Memurları Tarafından Efrada Karşı Yapılacak Suimuameleler" bölümünde yer alan 243 üncü ve 245 inci maddelerinin yaptırım gücünün caydırıcı olacak şekilde artırılarak yeniden düzenlenmesi işkence suçunun önlenmesinde büyük rol oynayacaktır.

MADDE GEREKÇELERİ

Türk Ceza Kanunu'na göre, kişilere karşı işkence ve kötü muamelelerde bulunan kolluk gücü mensuplarına, Türk Ceza Kanunu'nun 243 üncü ve 245 inci maddelerindeki ceza hükümleri uygulanmaktadır. 243 üncü madde için beş sene kadar ağır hapis ve kamu görevinden sürekli veya geçici çıkarma ile fiilden ölüm olması halinde suçun niteliğine göre üçte birden yarıya kadar artırmayı öngören müeyyideler uygulanmaktadır. 245 inci madde için ise, üç aydan başlayıp üç seneye kadar ulaşan hapis cezaları ile kamu görevinden muvakkaten çıkarılmayı öngören müeyyideler uygulanmaktadır. Ayrıca suçun niteliğine göre cezaların üçte birden yarıya kadar artırılması da ek bir yaptırım olarak mahkemelerce tatbik edilmektedir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi (S. Sayısı : 399)

Bilindiği gibi, mahkemeler, ceza takdirlerinde genellikle alt hudutlar uygulamakta ve ayrıca tecil müessesesini de yasal bir zorunluluk olarak dikkate almaktadırlar. Bu koşullar içerisinde ise işkence cezasının gerektiği gibi cezalandırılmadığı gerçeği ortaya çıkmakta ve bu durum ise 243 üncü ve 245 inci maddelerin önleyici ve suçu işlemekten caydırıcı niteliğini ortadan kaldırmaktadır.

Ayrıca, takdir edilecektir ki, işkence suçunu işleyen bir görevlinin artık kamu gücünü muvakkaten değil fakat müebbeten kullanamayacağını belirtmesi de 243 üncü ve 245 inci maddelerdeki eksikliği ortadan kaldıracak ve caydırma özelliğini olumlu yönde etkileyecektir.

Aynı çerçeve içerisinde işlenen suçun niteliğine göre 243 üncü ve 245 inci maddelerde öngörülen cezalandırılma oranlarının yarısından bir misline şeklinde değiştirilmesi de gerçekçi bir yaklaşım olacak ve kanunun suçu önleme gücünü artıracaktır.

Yukarıda belirtilen hususlardan da açıkça anlaşılacağı üzere, işkence fiilinin etkili bir şekilde cezalandırılacağı inancının toplumda yerleştirilmesi bakımından 243 üncü ve 245 inci maddelerdeki hükümlerin ağırlaştırılması artık zorunlu bir duruma gelmiştir.

İşkencenin ve Gayri İnsanî ya da Küçültücü Muamele veya Cezanın Önlenmesi Avrupa Sözleşmesinin de etkin bir yaptırım gücüne kavuşturulması da bu değişikliklerle mümkün olabilecektir.

İÇEL MİLLETVEKİLİ M. İSTEMİHAN TALAY'IN TEKLİFİ

Türk Ceza Kanununun 243 üncü ve 245 inci Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi

MADDE 1. — Türk Ceza Kanununun 243 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Madde 243. — Mahkemeler ve meclisler reis ve azalarından ve sair hükümet memurlarından biri maznun bulunan kimselerin cürümlerini söyletmek için işkence eder yahut zalimane veya gayri insanî veya haysiyet kırıcı muamelelere başvurursa beş seneden az olmamak üzere ağır hapis ve müebbeten memuriyetten mahrumiyet cezası ile mahkûm olur. (Ağır Ceza)

Fiil neticesinde ölüm vukua gelirse 452 nci sair hallerde 456 ncı maddeye göre tertip olunacak ceza yarısından bir misline kadar artırılır.

MADDE 2. — Türk Ceza Kanununun 245 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Madde 245. — Kuvvei Cebriye imaline memur olanlar ve bilumum zabıta ve ihzar memurları memuriyetlerini icrada ve mafevkinde bulunan amirinin emrini infazda kanun ve nizamın tayin ettiği ahvaldan başka surette bir kimse hakkında suumuamele veya cismen eza verecek hale cüret eder yahut o kimseyi darp ve cerh eylerse iki yıldan beş yıla kadar hapis ve müebbeten memuriyetten mahrumiyet cezaları ile cezalandırılır. Eğer işlediği cürüm bu fiillerin fevkinde ise o cürümlere terettüp eden ceza yarısından bir misline kadar artırılır.

MADDE 3. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Sosyaldemokrat Halkçı Parti
Grup Başkanlığı
Sayı : 131

6.3.1990

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

1 Mart 1926 Tarihli ve 765 Sayılı Türk Ceza Kanununun 440 ıncı Maddesinin Değiştirilmesine ve 441 inci Maddesinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Teklifi gerekçesi ile birlikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Erdal Kalkan
Edirne
Tufan Doğu
Muğla
Cemal Şahin
Çorum
Öner Miski
Hatay
Vedat Altun
Kars
Hasan Zengin
Manisa

M. Tahir Köse
Amasya
Tayfur Ün
Bilecik
Ali Haydar Erdoğan
İstanbul
Rüştü Kurt
Giresun
Gürcan Ersin
Kırklareli
Fuat Erçetin
Edirne

Yüksel Çengel
İstanbul

GEREKÇE

Dünya barışının, adaletin, özgürlüğün ve sosyal ilerlemenin temelinde insana, insan onuruna ve insan haklarına saygı yatar. İnsanlık ailesinin tüm üyeleri onur yönünden eşit ve devredilemez haklara sahiptirler. Çünkü herkes özgür ve eşit doğar, ırk, renk, cins, dil, din, siyasi ve diğer herhangi bir inanç, ulusal ve toplumsal köken, servet, doğduğu yer ve herhangi diğer bir fark gözetilmeksizin tüm haklardan ve özgürlüklerden faydalanır. Herkes kanun önünde eşittir ve farksız olarak kanunun eşit korunmasından yararlanma hakkına ve her türlü ayırt edici muameleye, ayırt edici muamele için yapılacak her türlü uygulama ve kışkırtmaya karşı eşit koruma hakkına sahiptir.

Bu haklar Anayasamızda, 10 Aralık 1948 tarihinde kabul edilen ve 6 Nisan 1949 tarihinde ülkemizde kabul edilen insan hakları evrensel beyannamesinde güvence altına alınmış olup, kadınlara karşı her türlü ayırimcılığın önlenmesi sözleşmesine katılmanın uygun bulunduğu dair kanun ile pekiştirilmiştir.

Durum bu iken, T.C.K.'numuzun beşinci faslında 440 ve 441 inci maddelerle düzenlenen zina suçu, 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 10 uncu maddesine aykırıdır. 10 uncu madde kanun önünde eşitliği düzenlemiş olup, "herkes dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir." denmekte, Devlet organlarına ve idare makamlarına bütün işlemlerinde eşitlik ilkesine uygun hareket etmeyi emretmektedir.

Oysa, T.C.K.'ninun 440 ve 441 inci maddesi halen yürürlükte olup kadını mal olarak görmekte, insanlar arasında cinsiyet farkı gözetmekte, bu nedenle çağdışı bir anlayışı sergilemektedir.

Kadının onurunu kıran, onu aşağılayıp, küçük düşüren T.C.K.'ninun 440 inci maddesinin değiştirilmesi 441 inci maddesinin ise kaldırılması gerekmektedir.

Çünkü kadının zina suçunun oluşması için yabancı bir erkekle bir kez ilişkide bulunması kanun koyucu tarafından yeterli görülürken, erkeğin zinası için bir kez ilişki yeterli görülmemiş, ayrıca karı-koca gibi yaşamak şart koşulmuştur. Bu nedenle ilgili maddeler yasa teklifinde eşitlik ilkesine uygun olarak düzenlenmiştir.

EDİRNE MİLLETVEKİLİ ERDAL KALKAN VE 12 ARKADAŞININ TEKLİFİ

1 Mart 1926 Tarihli ve 765 Sayılı Türk Ceza Kanununun 440 İnci Maddesinin Değiştirilmesine ve 441 İnci Maddesinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Teklifi

MADDE 1. — Türk Ceza Kanununun 440 İnci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Zina eden karı veya koca hakkında altı aydan üç seneye kadar hapis cezası tertip olunur. Karının veya kocanın evli olduğunu bilerek bu fiile ortak olan kimse hakkında da aynı ceza hükmolünür.”

MADDE 2. — Türk Ceza Kanununun 441 İnci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 3. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Sosyaldemokrat Halkçı Parti

Grup Başkanlığı

Sayı : 6

24.2.1988

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Ölüm Cezası Öngören Yasaların İlgili Maddelerinden Ölüm Cezası veya İdam Sözcüklerinin Çıkarılarak, Ölüm Cezasının Kaldırılmasına ve Yerine Ömür Boyu Ağır Hapis Cezası Konulmasına İlişkin Yasa Önerimiz gerekçesiyle birlikte ilişikte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımızla arz ederiz.

Kâmil Ateşoğulları

Ankara

Kâzım Özev

Tokat

Deniz Baykal

Antalya

Abdulkadir Ateş

Gaziantep

Mahmut Alınak

Kars

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Hikmet Çetin

Diyarbakır

İstemihan Talay

İçel

Yüksel Çengel

İstanbul

Cumhur Keskin

Hakkâri

Abdullah Baştürk

İstanbul

(S. Sayısı : 399)

Kenan Süzer
Tokat
Mehmet Ali Eren
İstanbul
Kemal Anadol
İzmir
Hasan Fehmi Güneş
İstanbul
Rıza Yılmaz
Ankara
Ahmet Türk
Mardin
İbrahim Aksoy
Malatya
O. Veli Yıldırım
Tunceli
Adnan Ekmen
Mardin
Fuat Atalay
Diyarbakır
Ömer Çiftçi
Ankara
Cevdet Selvi
Eskişehir
Gürcan Ersin
Kırklareli
Salih Sümer
Diyarbakır
Rüştü Kurt
Giresun
Turhan Hırfanoğlu
Hatay
Zeki Ünal
Eskişehir
Cüneyt Canver
Adana
Öner Miski
Hatay
Halil Çulhaoğlu
İzmir
Ali Şahin
Kahramanmaraş
Ekin Dikmen
İçel

Y. Kenan Sönmez
İstanbul
A. Haydar Erdoğan
İstanbul
Vedat Altun
Kars
İsmail Hakkı Önal
İstanbul
Mustafa Kul
Erzincan
Veli Aksoy
İzmir
Fehmi Işıklar
Bursa
Tevfik Koçak
Ankara
Etem Cankurtaran
İçel
A. Sedat Doğan
Adana
Hüsmü Okçuoğlu
İstanbul
Mehmet Kahraman
Diyarbakır
Tayfur Ün
Bilecik
Mehmet Dönen
Hatay
Kamer Genç
Tunceli
Mahmut Keçeli
Adana
Musa Gökbel
Muğla
İbrahim Töz
Ankara
Fuat Erçetin
Edirne
İrfan Gürses
Kırklareli
Güneş Gürseler
Tekirdağ
Birgen Keleş
İzmir

M. Kemal Dudoğlu

Hatay

Arif Sağ

Ankara

Eşref Erdem

Ankara

Rıza Ilıman

Çorum

Ömer Türkçakal

Kocaeli

Enis Tütüncü

Tekirdağ

Ali Uyar

Hatay

Erdal Kalkan

Edirne

Erdoğan Yeterç

Manisa

GEREKÇE

12 Eylül 1980 tarihinden hemen sonra, 6.10.1980-3.6.1983 tarihleri arasında Millî Güvenlik Konseyi zamanında 41 dosyada 53 ölüm cezası onaylanmış ve birkaç istisna dışında tümü infaz edilmiştir. 3.10.1984 ve 4.10.1984 tarihlerinde de T.B.M.M.'ce 2 ölüm cezası onaylanmış ve infaz edilmiştir. Şu anda T.B.M.M.'de onay bekleyen, İadei Muhakeme istemi ile Başbakanlıkta bulunan dosyalar dışında 123 dosya bulunmaktadır ve bu dosyalardan 187 kişi ölüm cezası hükümlüsüdür. Bu sanıklardan 70 kişi adi suçlu, 117 kişi siyasi suçludur. Siyasi suçlulardan 14 kişi sağ, 99 kişi sol görüşlü, 4 kişi ise Filistinli'dir.

TCY'ında 35 maddede, 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkındaki Kanunda 1 inci ve 2 nci madde olmak üzere 2, 2 sayılı Hıyaneti Vataniye Kanununda 2 nci ve 3 üncü maddelerde olmak üzere 2, 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibi Hakkındaki Kanunun 30 uncu maddesinde, 1632 sayılı Askerî Ceza Kanununun 23 üncü maddesinde ölüm cezası veya idam cezası bulunmaktadır.

Çağdaş Anayasalar, yasalar ve Uluslararası Sözleşmeler, yaşama hakkını, insan haklarının temeli saymışlardır.

Zira, Avrupa Konseyi üyeleri, 28 Nisan 1983 tarihinde Strasbourg'da İnsan Haklarını ve Temel Özgürlükleri Koruma Sözleşmesine ek 6 No.'lu protokolü imzalamışlardır. Bu protokolün 1 inci maddesinde : Ölüm Cezaları kaldırılmıştır. Hiç kimse bu tür bir cezaya çarptırılıp idam edilemez.' denilmektedir.

Bir acı gerçek de şudur : Avrupa Konseyi'ne üye devletlerin hepsi -Türkiye dışında- ölüm cezasını yasalarından çıkarmışlardır. Yine Nato'ya bağlı devletler arasında ölüm cezası yalnız ülkemizde vardır.

Ayrıca, Uluslararası Af Örgütünün 10-11 Aralık 1987 tarihinde Stockholm'de toplanan Ölüm Cezasının Kaldırılması Konferansı'nda Uluslararası Yurttaşlık Hakları ve Siyasal Haklar Sözleşmesine göre yasaklandığı görüş birliğine varılmış olup bu konferansa Türkiye de resmen katılmıştır.

Çağ atlamadan, uygar bir ülke olmaktan söz edildiği günümüzde uygarlığın ve çağdaşlığın bir gereği de yasalarımızı, üyesi olma yolunda çaba harcadığımız Avrupa Topluluğu ülkelerinin normlarına uydurmamız, entegrasyonu sağlamamız gerekmektedir. Çünkü Avrupa Topluluğuna üye olmamız demek, Avrupa Topluluğu organlarının kararlarının iç hukukumuzda kendiliğinden hüküm doğuracağıdır. Bu yönden de hazırlıklı olmalıyız. Şayet bir değişiklik yapılıncaksa, dış etkenlerin uyarısı ve dayatması ile olmamalıdır.

Bu bakımdan yasalarımızda, çağdaş gelişmeler, toplumsal gelişmelerde göz önüne alınarak, gerekli değişiklikler yapmak zorundayız. Çağdaş anlayış yaşama hakkını dokunulamaz, vazgeçilemez bir hak olarak kabul etmişse, biz bunun aksini kabullenemeyiz. İnsanın kişiliğini, onurunu, beden tamlığını korumayı görev bilen bir hukuk anlayışı insanı yok etmeyi kabullenemez. Hukuk, insan haklarına dayanmak zorundadır ve devlet adam öldürmez. Çünkü, adam öldürme hukuk devleti kavramı ile bağdaşmaz. Bu nedenle ölüm cezası, çağ dışı bir uygulamadır. Ölüm cezası, aslında ceza değil, ceza, yaşayan, yaşadığı süre içinde de vicdan hesaplaşması yapacak insana verilir. Yaşamına son verilecek insana uygulanan yaptırım cezadan başka bir şeydir.

Suçların kaynağı toplumdur. Suç işlemesine toplum düzenindeki bozukluklar, haksızlıklar, eşitsizlikler ve çelişkiler neden olmaktadır. Devletin asıl görevi ceza vermek değil, toplumsal bozuklukları ortadan kaldırmak, suçun kaynağını kurutmaktır. Oysa ölüm cezası, suçu değil, suçu yaratan ortamı değil, suçluyu ortadan kaldırmaktır. Suçluyu ıslah ederek, topluma yeniden kazandırmayı amaçlayan, suçlu insan değil, suç işlemiş insan anlayışından hareket eden çağdaş infaz anlayışı karşısında ölüm cezası bir ceza değil, resmî yollarla yeni bir cinayet işlemektir. Oysa, bireyden daha güçlü olan Devletin cinayet işlememesi gerekir.

Ölüm cezası öç almadır. Öç alma, ilkel bir duygudur, çağ dışı bir duygudur.

Ölüm cezasının suçları önleyici bir etkisi de yoktur. Önleyici etkisi olsaydı ilk ölüm cezasının infazından sonra, bir daha aynı suçların işlenmemesi gerekirdi.

Araştırmalar göstermiştir ki ölüm cezasının kaldırılması suç oranını artırmamakta, yeniden konulması da suç oranını azaltmamaktadır.

Ölüm cezası, dönüşü olmayan bir yoldur. Mahkemeler zaman zaman yanlış kararlar verebilirler. Hukuk tarihi bunun örnekleriyle doludur. Olağanüstü dönemlerde bu hatalar daha da çoğalmaktadır. Ölüm cezası dışındaki cezaların koşulları varsa, yeniden düzeltilmesi geç de olsa, olanaksız değildir. Bu gerçek tek başına ölüm cezasının kaldırılmasına yetmektedir.

“Kanunların gittikçe eskime ve yetersizleşme olgusu, genel dünya gelişim koşulları yönünden bir gerçekken; bu olgu özellikle Türkiye açısından daha açık ve kesin bir şekilde belirlemektedir. Gerçekten Türkiye, dünya koşullarının değişim dışında kendine özgü çok hızlı, çok derin ve keskin bir değişim gelişimi de kendi yapısı içinde oluşturmuştur... Nitekim, bütün kanunlarımızda sık sık yapılan tadiller, bu gelişimlerin ve yarattığı yeni yeni sorunların karşılanabilmesi ihtiyacının birer sonucudur. Aynı ihtiyaç ve bu ihtiyaçların doğurduğu tadiller, Ceza Kanunu içinde söz konusu olmuştur... Hukuk kuralları, belirli bir biçimde oluşuyorsa, bu rastlantı değildir. Siyasal İktidar o dönemin ekonomik yapısına ve üretim ilişkilerine göre, kendi eğilim ve egemen olan otoritenin yarar sistemine uygun, hukuk düzenini sistemleştirmektedir.”

Siyasal suçlar, zaman içinde değişkenliği en fazla olan suçlardır. Bu suçlar siyasal ortama, siyasal gelişmelere göre biçim alırlar.

Dün suç sayılan bir eylem, bugün suç sayılmayabilir. Dün suçlu sayılan kişilerin bugün saygınlık kazandıklarını yakın tarihimizde gördük.

Bir anlamda “siyasal suçlu, siyasal mücadelede yenik düşen kişidir.” Ünlü Fransız düşünürü Guisot'da “Eğer bir iktidar bir adamın öldürülmesine gereksinme duyuyorsa, gerçekten böyle bir gereksinme varsa, o halde bu iktidar kötüdür. Siyasal suçlara ölüm cezasında,

iktidarın aradığı şey, adalet değil, sadece kendi güvenliğidir fakat aradığını bulamaz, aramadığını bulur. İfrattan nefret ederim. Çünkü ifrat yalandır. Bugün siyasal suçlarda ölüm cezasının tek savunucusu kalmıştır : Korku! demektir.

Bugün kamuoyu ölüm cezasını onaylamamaktadır. Toplumun, kamuoyunun ölüm cezasından yana olduğu boş bir savdır. İdamların gizli infazı da, kamuoyu üzerindeki olumsuzluğundandır.

“Cellat neticede amme iradesinin infazcısıdır. Buna rağmen halk ondan nefret eder. Bu nefret haddizatında ölüm cezasına karşıdır.”

Eğer ülke olarak, toplumsal barış istiyorsak, kan ve kin istemiyorsak ve çağdaş olduğumuzu ileri sürüyorsak, bunun gereklerini de yerine getirmek zorundayız.

Holtendorff'un 1877 yılında dediği gibi : “Ölüm cezasının ilgası herhangi bir parlamentoda ekseriyet veya ekalliyet meselesi değildir, zamanımızın vazifesidir.” Sözüden hareketle ve Adalet Bakanı Şayın Oltan Sungurlu'nun 25 Ocak 1988 günü Cumhuriyet Gazetesinde çıkan açıklamasındaki “Bu konuda toplumdun, Milletvekilllerinden öneriler bekledikleri” sözünü de bir çağrı kabul ederek ve ölüm cezasının kaldırılması T. B. M. M.'nin görevidir inancıyla yasa önerimizi sunuyoruz.

ANKARA MİLLETVEKİLİ KÂMİL ATEŞOĞULLARI VE.62 ARKADAŞININ TEKLİFİ
Ölüm Cezası Öngören Yasaların İlgili Maddelerinden Ölüm Cezası veya İdam Sözcüklerinin
Çıkarılarak Ölüm Cezasının Kaldırılmasına ve Yerine Ömürboyu Ağır Hapis Cezası
Konulmasına İlişkin Yasa Önerisi

MADDE 1/A) 765 Sayılı Türk Ceza Kanununun :

11, 12, 50, 51, 54, 55, 59, 70, 125, 126, 127, 129, 131, 132, 133, 136, 137, 138, 141, 146, 147, 149, 152, 156, 217, 285, 286, 403, 406, 407, 418, 439, 450, 451 ve 463 üncü maddelerindeki

B) 647 Sayılı Cezaların İnfazı Hakkındaki Kanunun :

1 inci ve 2 nci maddelerindeki

C) 2 Sayılı Hiyaneti Vataniye Kanununun :

2 nci ve 3 üncü maddelerindeki

D) 1918 Sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibi Hakkındaki Kanunun :

30 uncu maddesindeki

E) 1632 Sayılı Askerî Ceza Kanununun :

1, 54, 56, 58, 59, 60, 62, 63, 64, 69, 70, 75, 79, 80, 89, 91, 94, 97, 101, 102, 126, 127 ve 136 ncı maddelerindeki

“Ölüm Cezası” veya “İdam” sözcükleri madde metinlerinden çıkarılarak, ölüm cezası kaldırılmıştır.

MADDE 2. — Yasaların ilgili maddelerinde ölüm cezası öngörülen suçlar için ömürboyu ağır hapis cezası konmuştur.

MADDE 3. — Mahkemelerce ölüm cezası kararı verilip te henüz infaz edilmeyen ölüm cezaları, ömürboyu ağır hapis cezasına çevrilmiştir.

MADDE 4. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5. — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

765 Sayılı Türk Ceza Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 765 Sayılı Türk Ceza Kanununun 70 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 70. — Birden çok müebbet ağır hapse mahkûmiyet halinde, altı aydan az ve iki yıl altı aydan fazla olmamak üzere hükmedilecek miktarı geceli gündüzlü bir hücrede tecrit edilmek suretiyle, müebbet ağır hapi cezası infaz olunur.”

MADDE 2. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 82 nci maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Sonraki cürümden dolayı da mahkûma müebbet ağır hapis cezası tayin olunmuşsa ilave edilecek hücre müddeti altı aydan az, iki yıl altı aydan fazla olamaz.”

MADDE 3. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 406 ncı maddesinin 2 No.'lu bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“2. 403 üncü maddede veya 404 üncü maddenin birinci bendinde yazılı cürümler, her nev'i nakil vasıtalarında veya umuma açık yerlerde, bunların sahip ve müstahdemleri veya memuriyet vazife ve nüfuzunun suiistimali suretiyle memur ve müstahdemler tarafından işlenirse, o madde ve bentteki müebbet ağır hapis cezası, altı aydan az iki yıldan fazla olmamak üzere hükmedilecek miktarı geceli gündüzlü bir hücrede tecrit edilmek suretiyle infaz edilir ve muvakkat ağır hapis ve ağır para cezaları bir misli artararak hükmolunur ve faile müebbeten memuriyetten mahrumiyet ve meslek ve sanatın icrasının tatili cezası da verilir.”

MADDE 4. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 499 uncu maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Her kim, birinci fıkrada gösterilen fiilî siyasî veya sosyal maksatlarla veya resmî makamları bir işi yapmaya veya yapmamaya icbar için işlerse müebbet ağır hapis cezasıyla cezalandırılır.”

MADDE 5. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun; 132 nci maddesinin son fıkrası, 138 inci maddesinin ikinci fıkrası, 141 inci maddesinin 1 nolu bendinin ikinci paragrafı, 152 nci maddesi, 217 nci maddesinin birinci fıkrası, 403 üncü maddesinin 5 nolu bendinin üçüncü paragrafı ve 6 nolu bendi ile 7 nolu bendin birinci paragrafı, 407 nci maddesinin ikinci fıkrası, 418 inci maddesinin birinci fıkrası ve 439 uncu maddelerinde yer alan “idam cezası” veya “ölüm cezası” tabirleri “müebbet ağır hapis cezası” olarak değiştirilmiştir.

MADDE 6. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 7. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

<i>T. Özal</i>	
Başbakan	
Devlet Bak. ve Başbakan Yrd.	Devlet Bakanı
<i>A. Bozer</i>	<i>K. İnan</i>
Devlet Bakanı	Devlet Bakanı
<i>G. Tâner</i>	<i>C. Çiçek</i>
Devlet Bakanı Y.	Devlet Bakanı
<i>E. Pakdemirli</i>	<i>M. Yazar</i>
Devlet Bakanı	Devlet Bakanı
<i>İ. Özarlan</i>	<i>S. Sert</i>
Devlet Bakanı	Devlet Bakanı
<i>E. Konukman</i>	<i>İ. Aşkın</i>
Adalet Bakanı	Millî Savunma Bakanı
<i>M. Oltan Sungurlu</i>	<i>İ. S. Giray</i>
İçişleri Bakanı	Dışişleri Bakanı
<i>A. Aksu</i>	<i>A. M. Yılmaz</i>
Maliye ve Gümrük Bakanı	Millî Eğitim Bakanı
<i>E. Pakdemirli</i>	<i>A. Akyol</i>
Bayındırlık ve İskan Bakanı	Sağlık Bakanı
<i>C. Alıncaya</i>	<i>H. Şuğın</i>
Ulaştırma Bakanı	Tarım Orman ve Köyîşleri Bakanı
<i>C. Tuncer</i>	<i>L. Kayalar</i>
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı	Sanayi ve Ticaret Bakanı
<i>İ. Aykut</i>	<i>Ş. Yürür</i>
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	Kültür Bakanı
<i>F. Kurt</i>	<i>N. K. Zeybek</i>
Turizm Bakanı	
<i>İ. Aküzüm</i>	

BİTLİS MİLLETVEKİLİ FAİK TARIMCIOĞLU'NUN TEKLİFİ

Türk Ceza Kanununun 438 inci Maddesinin Yürürlükten Kaldırılması Hakkında Kanun Teklifi

MADDE 1. — Türk Ceza Kanununun 438 inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

EDİRNE MİLLETVEKİLİ ERDAL KALKAN VE 16 ARKADAŞININ TEKLİFİ

765 Sayılı Türk Ceza Kanununun 438 inci Maddesinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Teklifi

MADDE 1. — 765 Sayılı Türk Ceza Kanununun 438 inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

SAKARYA MİLLETVEKİLİ AYHAN REYHAN SAKALLIOĞLU'NUN TEKLİFİ

765 Sayılı Türk Ceza Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi

MADDE 1. — 765 Sayılı Türk Ceza Kanununun 20 nci maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Geçici olarak kamu hizmetlerinden yasaklanma cezası, hükümlünün, üç aydan üç yıla kadar yukarıda gösterilen siyasî haklar, hizmet, memuriyet, sıfat, rütbe ve nişandan ve bunları ceza süresi içinde yeniden elde etmek ehliyetinden mahrumiyetidir.”

MADDE 2. — 765 Sayılı Türk Ceza Kanununun 77 nci maddesinin 5 nolu bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“5. İctima neticesinde uygulanacak süreli fer'i cezalar, kamu hizmetlerinden yasaklanma cezasında on, muayyen bir meslek ve sanatın icrasının tatilinde dört yılı geçemez.”

MADDE 3. — 765 Sayılı Türk Ceza Kanununun 122 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Yukarıdaki maddede yazılı ceza, şahsî hürriyeti bağlayıcı bir cezaya bağlı olduğu halde, buna mahkûm olan ve işlemiş olduğu cürümden dolayı pişmanlık duyduğunu ihsas edecek surette iyi hali görülen kimse, asil cezasını çektiği veya ceza af ile ortadan kalktığı tarihten itibaren üç ve zamanasını ile düşmüş olduğu surette düştüğü tarihten itibaren beş yıl geçtikten sonra memnu haklarının iadesini talep edebilir.”

MADDE 4. — Bu Kanun hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

SAKARYA MİLLETVEKİLİ AYHAN REYHAN SAKALLIOĞLU'NUN TEKLİFİ
Türk Ceza Kanununun 349 uncu Maddesinin Son Fıkrasının Değiştirilmesine Dair
Kanun Teklifi

MADDE 1. — 765 Sayılı Türk Ceza Kanununun 349 uncu maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Emre veya hamile yazılı olarak tanzim edilen kambyo senetleri, emtiayı temsil eden evrak ve hisse senetleriyle her türlü tahviller, resmî varaka hükmündedir.”

MADDE 2. — Bu Kanun hükmü yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Adalet Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Adalet Komisyonu

22.3.1990

*Esas No. : 1/535, 1/613, 2/25, 2/30, 2/261,
2/262, 2/292, 2/302, 2/303.*

Karar No. : 24

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

765 sayılı Türk Ceza Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair iki adet Kanun Tasarısı ile, İçel Milletvekili M. İstemihan Talay'ın; Türk Ceza Kanununun 243 üncü ve 245 inci Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi, Ankara Milletvekili Kâmil Ateşoğulları ve 62 Arkadaşının, Ölüm Cezası Öngören Yasaların İlgili Maddelerinden Ölüm Cezası veya İdam Sözcüklerinin Çıkarılarak, Ölüm Cezasının Kaldırılmasına ve Yerine Ömürboyu Ağır Hapis Cezası Konulmasına İlişkin Yasa Önerisi, Edirne Milletvekili Erdal Kalkan ve 16 Arkadaşının; 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 438 inci Maddesinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Teklifi, Bitlis Milletvekili Faik Tarımcıoğlu'nun; Türk Ceza Kanununun 438 inci Maddesinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Teklifi, Edirne Milletvekili Erdal Kalkan ve 12 Arkadaşının; 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 440 inci Maddesinin Değiştirilmesine ve 441 inci Maddesinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Teklifi, Sakarya Milletvekili Ayhan Reyhan Sakalhoğlu'nun; 765 sayılı Türk Ceza Kanununun Bazı Maddelerinin ve 349 uncu Maddesinin Son Fıkrasının Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifleri birleştirilmek ve Komisyonumuzca ilk gelen 1/535 sayılı Tasarı daha kapsamlı olması nedeniyle esas alınmak ve alt komisyon raporu göz önünde tutulmak suretiyle, Adalet Bakanlığı, Yargıtay Başkanlığı, Türkiye Barolar Birliği temsilcilerinin ve teklif sahiplerinin de katılmalarıyla Komisyonumuzca incelenip görüşülmüş, tasarısı ve Teklifler üzerinde yapılan kabul, ret, ilave ve değişiklikler sırasıyla aşağıda açıklanmıştır.

1. Sakarya Milletvekili Ayhan Reyhan Sakalhoğlu'nun; 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 20 nci Maddesinin Üçüncü Fıkrasında Değişiklik Öngören Kanun Teklifinin 1 inci maddesi 1 inci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

2. 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 29 uncu maddesini değiştiren 1/535 sayılı Tasarının 1 inci maddesi 2 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

3. 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 70 inci maddesini değiştiren 1/613 sayılı Tasarının 1 inci maddesindeki iki yıl altı aylık hücre cezası, Türk Ceza Kanununun 73 üncü maddesindeki ve 82 nci maddesinin ikinci fıkrasındaki üç yıllık hücre cezalarına paralellik sağlamak amacıyla üç yıla çıkarılmış ve 3 üncü madde olarak kabul edilmiştir.

4. Sakarya Milletvekili Ayhan Reyhan Sakalhoğlu'nun; 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 77 nci maddesinin 5 Nolu bendinde değişiklik öngören Kanun Teklifinin 2 nci maddesi 4 üncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

5. 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 82 nci Maddesinin Son Fıkrasını Değiştiren 1/613 sayılı Tasarının 2 nci maddesinde yer alan "iki yıl altı aylık" hücre cezası yukarıda açıklanan gerekçeyle "üç yıla" çıkarılmış ve 5 inci madde olarak kabul edilmiştir.

6. Sakarya Milletvekili Ayhan Reyhan Sakalhoğlu'nun; 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 122 nci Maddesinin Birinci Fıkrasında Değişiklik Öngören Kanun Teklifinin 3 üncü maddesi 6 ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

7. 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 202 nci maddesini değiştiren 1/535 sayılı Tasarının 2 nci maddesi 7 nci madde, 203 üncü maddesini değiştiren 3 üncü maddesi 8 inci madde, 209 uncu maddesini değiştiren 4 üncü maddesi 9 uncu madde, 211 inci maddesini değiştiren 5 inci maddesi 10 uncu madde, 212 nci maddesini değiştiren 6 ncı maddesi 11 inci madde, 213 üncü maddesini değiştiren 7 nci maddesi 12 nci madde, 214 üncü maddesini değiştiren 8 inci maddesi 13 üncü madde, 215 inci maddesini değiştiren 9 uncu maddesi 14 üncü madde, 216 ncı maddesini değiştiren 10 uncu maddesi 15 inci madde, 217 nci maddesini değiştiren 11 inci maddesi 16 ncı madde ve 218 inci maddesini değiştiren 12 nci maddesi 17 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

8. 1/535 sayılı Tasarının çerçeve 13 üncü maddesi ile değiştirilen Türk Ceza Kanununun 219 uncu maddesinin üçüncü fıkrasında 202 ila 218 inci maddelerde işlenen suçlar dolayısıyla alınan veya verilen rüşvet veya yararın değerinin hafif olması halinde cezadan yarı oranında indirim yapılması öngörülmektedir. Fıkraya göre alınan veya verilen rüşvetin veya sağlanan menfaatin değeri pek hafif ise yine cezadan yarı oranında indirim yapılabilecektir. Bu durum ceza adaleti bakımından uygun mütalaa edilmediğinden, fıkrada bu görüş doğrultusunda değişiklik yapılmış ve 18 inci madde olarak kabul edilmiştir.

9. İçel Milletvekili M. İstemihan Talay'ın; 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 243 üncü ve 245 inci Maddelerinde Değişiklik Öngören Kanun Teklifi Komisyonumuzca incelenip görüşüldü.

Teklifle, Türk Ceza Kanununun "Hükümetin Memurları Tarafından Efrada Karşı Yapılacak Suimuameleler" bölümünde yer alan 243 ve 245 inci maddelerinde öngörülen cezaların ağırlaştırılması ve artma oranlarının yarıdan bir misline çıkarılması öngörülmektedir.

Türk Ceza Kanununun 243 üncü maddesine göre mahkemeler ve meclisler, reis ve azalarından ve sair Hükümet memurlarından biri sanığa cürmünü söyletmek için işkence eder insanlık dışı veya haysiyet kırıcı muamelelere başvurursa, beş seneye kadar ağır hapis ve müebbeden veya muvakkaten memuriyetten mahrumiyet cezası ile mahkûm olur. Fiil neticesinde ölüm vukua gelirse 452 nci; sair hallerde ise 456 ncı maddeye göre tertip olunacak cezanın üçtebirden yarıya kadar artırılacağı hükme bağlanmıştır. 452 nci maddede ayrıca fiilin vehamet derecesine göre asgarî hadleri 8, 10 veya 15 seneden başlayan 24 yıla kadar uzayan cezalar bulunmaktadır. Aynı şekilde 456 ncı maddede asgarî ve azamî hadleri 6 ay - 1 yıl, 2-5 yıl, 5-10 yıla kadar olan cezalar öngörülmektedir.

Yukarıda belirtilen cezaların üçtebirden yarıya kadar artırılacağı kuralının da gözden uzak tutulmaması gerekmektedir.

Aynı Kanunun 245 inci maddesinde de kuvvei cebriye imaline yetkili olanlar ve zabita ve ihzar memurlarının memuriyetlerini icra sırasında kanun ve nizamların tayin ettiği haller dışında bir kimse hakkında kötü muamelede bulunur veya müessir fiil ika ederlerse 3 aydan - 3 yıla kadar hapis ve muvakkaten memuriyetten mahrumiyet cezaları ile cezalandırılacağı, işlediği cürüm bu fiillerin fevkinde ise cezanın üçtebirden yarıya kadar artırılacağı hükme bağlanmaktadır.

Görüldüğü üzere, yürürlükteki mevzuat hükümlerine göre, mezkûr fiiller için öngörülen cezalar ve artırma oranları yeterli ölçüde bulunmaktadır. Ayrıca hâkimin, fiilin vahamet derecesini dikkate alarak, asgarî haddin üstünde ceza takdir ve tayin etmesi de mümkündür.

Yukarıda açıklanan nedenlerle söz konusu teklif Komisyonumuzca müspet mütalaa edilememiş ve maddelerine geçilmeden reddedilmesine oyçokluğu ile karar verildiğinden metne dahil edilememiştir.

10. Türk Ceza Kanununun 285 inci maddesinin beş ve altınca fıkralarında ölüm cezası veya idam cezası tabiri geçmediği için bu hükümlere 1/613 sayılı Tasarının 5 inci maddesi kapsamında yer verilemediğinden Tasarıya 285 inci maddenin beşinci fıkrasında değişiklik öngören çerçeve 19 uncu madde ilave edilmiş ve 285 inci maddenin altıncı fıkrası da yürürlükten kaldırılan hükümler arasına dahil edilmiştir.

11. 1/613 sayılı Tasarının 5 inci maddesinde “bu maddede sayılan Türk Ceza Kanununun ilgili hükümlerindeki idam cezası veya ölüm cezası tabirleri müebbet hapis cezası olarak değiştirilmiştir” denilmekte ise de Türk Ceza Kanununun 286 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında yalan şahadet neticesi idam cezasına mahkûm edilmiş kişinin hükmünün icra olunup olunmamasına göre fail hakkında idam veya müebbet ağır hapis cezası verilmesi öngörüldüğünden 5 inci madde içinde mütalaa edilmesi halinde idam cezası tabiri müebbet ağır hapis cezası olarak değiştirildiğinde iki kez aynı ibarenin tekrarı sonucunu doğuracağından fıkranın ayrıca düzenlenmesi gerektiği için Tasarıya bu fıkra da değişiklik öngören çerçeve 20 nci madde ilave edilmiştir.

12. 1/535 sayılı Tasarının çerçeve 14 üncü maddesiyle değiştirilen 765 sayılı Türk Ceza Kanununun ikinci kitabının beşinci babının birinci fasıl başlığı “Suç İşlemeye Tahrik, Korku ve Panik Yaratma Amacıyla Tehdit” şeklinde değiştirilmiş ve ilave edilen 312/a maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları basın hürriyeti bakımından basına bir takım külfetler getireceği düşüncesiyle madde metninden çıkarılmış ve 21 inci madde olarak kabul edilmiştir.

13. Sakarya Milletvekili Ayhan Reyhan Sakalioğlu'nun; 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 349 uncu Maddesinin Son Fıkrasında Değişiklik Öngören Kanun Teklifi incelenip görülmüş, gerekçesi uygun görülerek maddelerine geçilmesi kabul edilmiştir.

Ekonomik suçların önemli bir bölümünü sahtekârlık suçları oluşturmaktadır. Günümüzde sermaye piyasasında işlem gören evrak çeşidinin gün geçtikçe arttığı göz önüne alınırsa, söz konusu evrak üzerinde işlenecek sahtekârlık suçları sermaye piyasasının etkinliğini ve temelinde yatan güveni tehdit edici boyutlara ulaşabilecektir.

Bu itibarla, menkul kıymetler, menkul kıymetler dışında kalan kıymetli evrak ve malî değerleri tensip eden ve ihraç edenin malî yükümlülüğünü içeren her türlü evrak üzerinde işlenen sahtekârlık suçlarının, resmî evrakta sahtekârlık suçları olarak cezalandırılabilmesini temin etmek amacıyla Teklifin 1 inci maddesinde değişiklik yapılmış ve 22 nci madde olarak kabul edilmiştir.

14. 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 406 ncı maddesinin 2 Nolu bendini değiştiren 1/613 sayılı Tasarının 3 üncü maddesinde yer alan hücre cezasının azamî haddi Türk Ceza Kanununun 73 üncü ve 82 nci maddesinin ikinci fıkrasına paralel olmak üzere “iki yıldan üç yıla çıkarılmış”, 2 Nolu bendde yapılan değişikliğe paralel olarak 1 Nolu bendin de değiştirilmesi gerektiğinden bu bent de madde kapsamına dahil edilmiş ve çerçeve madde değişiklik doğrultusunda düzenlenerek 23 üncü madde olarak kabul edilmiştir.

15. Edirne Milletvekili Erdal Kalkan ve 12 Arkadaşının; 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 440 ıncı Maddesinin Değiştirilmesine ve 441 inci Maddesinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Teklifi incelenip görüldü.

Medenî Kanunumuzda “Evlilik birliği içinde doğan çocuğun babası kocadır” hükmü bulunmaktadır. Kadının zinası sonucu doğacak çocuğun nesebinde bir takım tereddütlerin ve olumsuz sonuçların doğacağı, ayrıca bu sebeple kadının zinasının aile birliğini daha fazla bozacağı düşünüülerek kadın ve erkeğin zinasının aynı şartlarla cezalandırılması uygun görülmediğinden kadın ve erkeğin zinasının eşit şekilde cezalandırılmasını öngören söz konusu Teklif Komisyonumuzca müspet mütalaa edilememiş ve maddelerine geçilmeden reddedilmesine oyçokluğu ile karar verildiğinden metne dahil edilememiştir.

16. 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 499 uncu Maddesinin ikinci fıkrasını değiştiren 1/613 sayılı Tasarının 4 üncü maddesi 24 üncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

17. 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 503 üncü maddesini değiştiren 1/535 sayılı Tasarının 15 inci maddesi 25 inci madde, 504 üncü maddesini değiştiren 16 ncı maddesi 26 ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

18. 1/613 sayılı Tasarının 5 inci maddesi 27 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

19. Ankara Milletvekili Kâmil Ateşoğulları ve 62 arkadaşının; Ölüm Cezası Öngören Yasaların İlgili Maddelerinden Ölüm Cezası veya İdam Sözcüklerinin Çıkarılarak, Ölüm Cezasının Kaldırılmasına ve Yerine Ömürboyu Ağır Hapis Cezası Konulmasına İlişkin Yasa Önerisi Komisyonumuzca incelenip görüşüldü.

Bilindiği üzere ceza mevzuatımızda ölüm cezasını öngören maddeler incelendiğinde, bu cezaların sadece cana kasteden suçlara hasredilmediği aynı zamanda Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetinin varlığını tahlikeye düşürmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek gibi mahiyetleri itibari ile rejime ve insan yapısına müteveccih suçlara da tatbik edildiği görülmektedir.

Yukarıda anılan suçlarla nitelikli adam öldürme suçlarında ölüm cezasının muhafaza edilmesinin bu tür müeyyideyi gerektiren suçların işlenmesini önleyici ve kişileri caydırıcı bir mahiyet taşıdığı düşünüülerek muhafazası uygun görülmüştür.

Teklifte yer alan ve fazla vehamet arz etmeyen suçlar için idam cezasının kaldırılması 1/613 sayılı Tasarının 5 inci maddesinde öngörüldüğünden ve Komisyonumuzca da 27 nci madde olarak kabul edildiğinden söz konusu teklif kısmen kabul edilmiş bulunmaktadır.

20. 1/535 sayılı Tasarının 17 nci maddesinde sayılan Yürürlükten Kaldırılan hükümler arasına 285 inci Maddenin Altıncı Fıkrası ile Edirne Milletvekili Erdal Kalkan ve 16 arkadaşının ve Bitlis Milletvekili Faik Tarımcıoğlu'nun 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 438 inci Maddesinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Teklifleri doğrultusunda 438 inci madde dahil edilmiş ve 28 inci madde olarak kabul edilmiştir.

21. 1/535 sayılı Tasarının Geçici Maddesi Geçici 1 inci Madde olarak aynen kabul edilmiştir.

22. 1/535 sayılı Tasarının Yürürlükle ilgili 18 inci maddesi 29 uncu, Yürütme ile ilgili 19 uncu maddesi 30 uncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz Genel Kurulun onayına sunulmak üzere saygı ile arz olunur.

Başkan
Alpaslan Pehlivanlı
Ankara

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Başkanvekili
Gökhan Maras
Kırşehir

(S. Sayısı : 399)

Sözcü

A. Reyhan Sakallıoğlu

Sakarya

Üye

Hasan Tanrıöver

Gaziantep

Üye

Ali Haydar Erdoğan

İstanbul

Sn. Kâmil Ateşoğulları

Sn. Erdal Kalkan ve (440 ve 441 ile ilgili)

Sn. İstemihan Talay'ın Teklifinin Reddine

Muhalifim.

Üye

Ömer Türkçakal

Kocaeli

İmzada Bulunamadı.

Kâtip

Ali Pınarbaşı

Konya

Üye

Rüştü Kâzım Yücelen

İçel

Üye

Burhan Cahit Gündüz

İzmir

Üye

İhsan Nuri Topkaya

Ordu

Üye

Güneş Gürseler

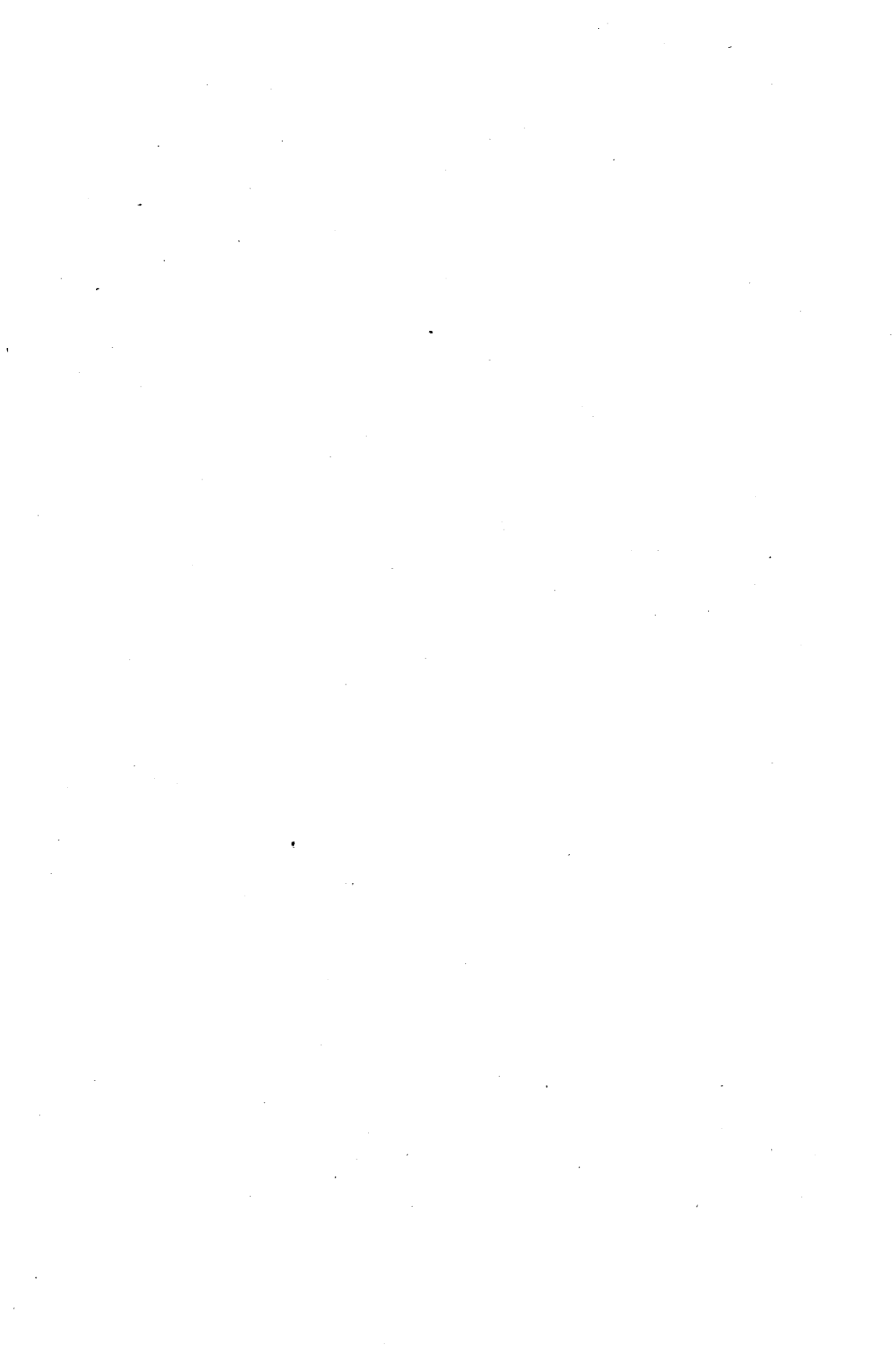
Tekirdağ

Sn. Kâmil Ateşoğulları

Sn. Erdal Kalkan ve (440 ve 441 ile ilgili)

Sn. İstemihan Talay'ın Tekliflerinin Reddine

Muhalifim.

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

765 Sayılı Türk Ceza Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 29 uncu maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Hâkim, iki sınır arasında temel cezayı, suçun işleniş biçimi, suçun işlenmesinde kullanılan araç, suç konusunun önem ve değeri, suçun işlendiği zaman ve yer, fiilin diğer özellikleri, zararın veya tehlikenin ağırlığı, kastın veya taksirin yoğunluğu, suç sebepleri ve saikleri, failin amacı, geçmişi, şahsî ve sosyal durumu, fiilden sonraki davranışı gibi hususları göz önünde bulundurmak suretiyle takdirini kullanarak belirler. Cezanın asgari hadden tayini halinde dahi takdirin sebepleri kararda mutlaka gösterilir.”

MADDE 2. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitabının Üçüncü Babının Birinci Fasıll başlığı ile 202 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Basit ve Nitelikli Zimmet ile Devlet Alım ve Satımlarında Menfaat Sağlama”

ADALET KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

765 Sayılı Türk Ceza Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 20 nci maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Geçici olarak kamu hizmetlerinden yasaklanma cezası, hükümlünün, üç aydan üç yıla kadar yukarıda gösterilen siyasî haklar, hizmet, memuriyet, sıfat, rütbe ve nişandan ve bunları ceza süresi içinde yeniden elde etmek ehliyetinden mahrumiyetidir.”

MADDE 2. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 29 uncu maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Hâkim, iki sınır arasında temel cezayı, suçun işleniş biçimi, suçun işlenmesinde kullanılan araç, suç konusunun önem ve değeri, suçun işlendiği zaman ve yer, fiilin diğer özellikleri, zararın veya tehlikenin ağırlığı, kastın veya taksirin yoğunluğu, suç sebepleri ve saikleri, failin amacı, geçmişi, şahsî ve sosyal durumu, fiilden sonraki davranışı gibi hususları gözönünde bulundurmak suretiyle takdirini kullanarak belirler. Cezanın asgari hadden tayini halinde dahi takdirin sebepleri kararda mutlaka gösterilir.”

MADDE 3. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 70 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 70. — Birden çok müebbet ağır hapse mahkûmiyet halinde, altı aydan az ve üç yıldan fazla olmamak üzere hükmedilecek miktarı geceli gündüzlü bir hücrede tecrit edilmek suretiyle, müebbet ağır hapis cezası infaz olunur.”

MADDE 4. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 77 nci maddesinin 5 nolu bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“5. İctima neticesinde uygulanacak süreli fer’i cezalar, kamu hizmetlerinden yasaklanma cezasında on, muayyen bir meslek ve sanatın icrasının tatilinde dört yılı geçemez.”

MADDE 5. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 82 nci maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Sonraki cürümden dolayı da mahkûma müebbet ağır hapis cezası tayin olunmuşsa ilave edilecek hücre müddeti altı aydan az, üç yıldan fazla olamaz.”

MADDE 6. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 122 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 122. — Yukarıdaki maddede yazılı ceza, şahsî hürriyeti bağlayıcı bir cezaya bağlı olduğu halde, buna mahkûm olan ve işlemiş olduğu cürümden dolayı pişmanlık duyduğunu ihsas edecek surette iyi hali görülen kimse, asıl cezasını çektiği veya ceza af ile ortadan kalktığı tarihten itibaren üç ve zamaşaşımı ile düşmüş olduğu surette düştüğü tarihten itibaren beş yıl geçtikten sonra memnu haklarının iadesini talep edebilir.”

MADDE 7. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitabının Üçüncü Babının Birinci Fasil başlığı ile 202 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Basit ve Nitelikli Zimmet ile Devlet Alım ve Satımlarında menfaat sağlama”

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

“Madde 202. — Görevi sebebiyle kendisine tevdi olunan veya muhafaza, denetim veya sorumluluğu altında bulunan para veya para yerine geçen evrak veya senetleri veya diğer malları zimmetine geçiren memura altı yıldan oniki yıla kadar ağır hapis ve meydana gelen zararın bir misli kadar ağır para cezası verilir.

Yukarıdaki fıkrada gösterilen cürüm, dairesini aldatacak ve fiilin açığa çıkmamasını sağlayacak her türlü hileli faaliyette bulunmak suretiyle işlenmiş ise faile oniki yıldan aşağı olmak üzere ağır hapis ve meydana gelen zararın üç misli kadar ağır para cezası verilir.

Zararın, kovuşturma yapılmadan önce tamamıyla ödenmiş olması halinde yukarıdaki fıkralarda yazılı cezaların yarısı, ödeme hükümden önce gerçekleştirilmiş ise üçte biri indirilir.

Meydana gelen zararın ödenmemesi halinde mahkemece ödettilmesine re'sen hükmolunur.

Bu fiiller kamu bankaları aleyhine işlenmiş ise faile verilecek ceza üçte bir oranında artırılır.”

MADDE 3. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 203 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 203. — Denetim görevini ihmal ederek 202 nci maddenin birinci fıkrasında yazılı zimmetin oluşmasını veya artmasını mümkün kılmış olan kimseye üç aydan iki yıla kadar hapis ve beşyüzbin liradan iki milyon liraya kadar ağır para cezası verilir.

Fail, meydana gelen zararın ödenmesinden asıl fail ile birlikte sorumlu tutulur.”

MADDE 4. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 209 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 209. — Memuriyet sıfatını veya görevini kötüye kullanmak suretiyle kendisine veya başkasına haksız olarak para verilmesine veya sair menfaatler sağlanmasına veya bu yolda vaatte bulunulmasına, bir kimseyi icbar eden memura altı yıldan az olmamak üzere ağır hapis cezası verilir.

Yukarıdaki fıkrada yazılı cürüm, ikna suretiyle işlenirse faile dört yıldan altı yıla kadar ağır hapis cezası verilir.

MADDE 5. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 211 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 211. — Ceza Kanununun tatbikinde memur sayılanların, kanunen veya nizamem yapmaya veya yapmamaya mecbur oldukları şeyi yapmak veya yapmamak için aldıkları veya başkalarına aldıkları para, hediye ve her ne nam altında olursa olsun sağladıkları diğer menfaatler ile bu maksatla alıp sattıkları veya ihale eyledikleri taşınır ve taşınmaz malların gerçek değeri ile verilip alınan bedel arasındaki fahiş fark rüşvet sayılır.

Bu Kanundaki memur tanımı dışında kalsalar dahi, özel kanunlarında belirli hallerde Devlet memuru sayıldıkları açıklananlar ile bazı yükümlülük ve sorumlulukları bakımından Devlet memurları gibi cezalandırılacakları belirtilenlerin yukarıdaki fıkrada gösterilen şekilde sağladıkları her türlü menfaat de rüşvet sayılır.”

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

“Madde 202. — Görevi sebebiyle kendisine tevdi olunan veya muhafaza, denetim veya sorumluluğu altında bulunan para veya yerine geçen evrak veya senetleri veya diğer malları zimmetine geçiren memura altı yıldan oniki yıla kadar ağır hapis ve meydana gelen zararın bir misli kadar ağır para cezası verilir.

Yukarıdaki fıkrada gösterilen cürüm, dairesini aldatacak ve fiilin açığa çıkmamasını sağlayacak her türlü hileli faaliyette bulunmak suretiyle işlenmiş ise faile oniki yıldan aşağı olmak üzere ağır hapis ve meydana gelen zararın üç misli kadar ağır para cezası verilir.

Zararın, kovuşturma yapılmadan önce tamamıyla ödenmiş olması halinde yukarıdaki fıkralarda yazılı cezaların yarısı, ödeme hükümden önce gerçekleştirilmiş ise üçte biri indirilir.

Meydana gelen zararın ödenmemesi halinde mahkemece ödetirilmesine resen hükmlenur.

Bu fiiller kamu bankaları aleyhine işlenmiş ise faile verilecek ceza üçte bir oranında artırılır.”

MADDE 8. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 203 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 203. — Denetim görevini ihmal ederek 202 nci maddenin birinci fıkrasında yazılı zimmetin oluşmasını veya artmasını mümkün kılmış olan kimseye üç aydan iki yıla kadar hapis ve beşyüzbin liradan ikimilyon liraya kadar ağır para cezası verilir.

Fail, meydana gelen zararın ödenmesinden asıl fail ile birlikte sorumlu tutulur.”

MADDE 9. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 209 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 209. — Memuriyet sıfatını veya görevini kötüye kullanmak suretiyle kendisine veya başkasına haksız olarak para verilmesine veya sair menfaatler sağlanmasına veya bu yolda vaatte bulunulmasına, bir kimseyi, icbar eden memura altı yıldan az olmamak üzere ağır hapis cezası verilir.

Yukarıdaki fıkrada yazılı cürüm, ikna suretiyle işlenirse faile dört yıldan altı yıla kadar ağır hapis cezası verilir.

Memur Kanunen almaması gereken bir şeyi diğerinin hatasından yararlanarak almış bulursa iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası verilir.”

MADDE 10. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 211 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 211. — Ceza Kanununun tatbikinde memur sayılanların, kanunen veya nizamen yapmaya veya yapmamaya mecbur oldukları şeyi yapmak veya yapmamak için aldıkları veya başkalarına aldıkları para, hediye ve her ne nam altında olursa olsun sağladıkları diğer menfaatler ile bu maksatla alıp sattıkları veya ihale eyledikleri taşınır ve taşınmaz malların gerçek değeri ile verilip alınan bedel arasındaki fahiş fark rüşvet sayılır.

Bu Kanundaki memur tanımı dışında kalsalar dahi, özel kanunlarında belirli hallerde Devlet memuru sayıldıkları açıklananlar ile bazı yükümlülük ve sorumlulukları bakımından Devlet memurları gibi cezalandırılacakları belirtilenlerin yukarıdaki fıkrada gösterilen şekilde sağladıkları her türlü menfaat de rüşvet sayılır.”

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

MADDE 6. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 212 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 212. — Kanun ve nizam hükümlerine göre yapmak zorunda olduğu şeyi yapmak veya yapmamak zorunda olduğu şeyi yapmamak için rüşvet alan veya bir vaat veya taahhüt kabul eden kimseye dört yıldan on yıla kadar ağır hapis cezası verilir.

Cürmün, yapılması gereken işin yapılmaması veya yapılmaması gereken işin yapılması için işlenmesi halinde faile beş yıldan oniki yıla kadar ağır hapis cezası verilir.

Yukarıdaki fıkralarda belirtilen hallerde, memurun mensup olduğu dairenin ilgili bulunduğu sözleşme veya taahhütlere girilmiş veya memuriyet, maaş, nişan veya sair rütbe, derece veya kademeler verilmiş veya kanun ve nizama aykırılık veya hakkı ihlal eden bir hal meydana gelmiş ise faile altı yıldan onbeş yıla kadar ağır hapis cezası verilir.

Yukarıdaki fıkralarda belirtilen hallerde faile ayrıca, aldığı para ile sağladığı her türlü menfaat veya vaat veya taahhüt olunan her türlü menfaatlerin miktar veya değerinin beş misli ağır para cezası verilir.”

MADDE 7. — 765 Sayılı Türk Ceza Kanununun 213 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 213. — 211 inci maddede gösterilen kimselere yapmaya mecbur oldukları şeyi yapmamaları veya yapmamaya mecbur oldukları şeyi yapmaları için rüşvet vaat veya teklif eden veya veren kimseye kanun ve nizama aykırılığın derecesine ve istenilen şeyin kısmen veya tamamen yapılmış olup olmamasına göre dört yıldan oniki yıla kadar ağır hapis cezası verilir.

Haklı bir hususun temini için rüşvet veren veya başka yararlar temin eden kimseye, verdiği para veya temin ettiği menfaatin on katı ağır para cezası verilir.”

MADDE 8. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 214 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 214. — Kendisine rüşvet teklif edilen kimse, emir ve idare yetkisine sahip olanlar ile hâkim ve savcılardan veya resmî daireler tarafından özel bir vazifeyle görevlendirilenlerden biri veya noter, avukat, dava vekili olduğu takdirdé, kanun ve nizama aykırılığın derecesine göre, rüşvet veren hakkında verilecek ceza üçte birden yarısına kadar artırılır.”

MADDE 9. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 215 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 215. — Rüşvet kabul eden kimse, rüşveti almadan önce veya aldıktan sonra ve fakat istenilen hususu kısmen dahi olsa yerine getirmeksizin ve hakkında tahkikata geçilmenden keyfiyeti merciiine duyurur ve aldığı para ve diğer şeyleri aynen iade ederse sorumlu olmaz.

Bunun gibi, haksız isteğinin yerine getirilmesinden önce durumu merciiine duyuran fail de sorumlu olmaz ve vermiş olduğu para, sair şeyler geri alınarak kendisine verilir.”

MADDE 10. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 216 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 216. — Rüşvete aracılık eden kimse, rüşveti veren ve alandan hangisinin vasıtası ise onun suç ortağı sayılır.”

MADDE 11. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 217 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 11. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 212 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 212. — Kanun ve nizam hükümlerine göre yapmak zorunda olduğu şeyi yapmak veya yapmamak zorunda olduğu şeyi yapmamak için rüşvet alan veya bir vaat veya taahhüt kabul eden kimseye dört yıldan on yıla kadar ağır hapis cezası verilir.

Cürmün, yapılması gereken işin yapılmaması veya yapılmaması gereken işin yapılması için işlenmesi halinde faile beş yıldan oniki yıla kadar ağır hapis cezası verilir.

Yukarıdaki fıkralarda belirtilen hallerde, memurun mensup olduğu dairenin ilgili bulunduğu sözleşme veya taahhütlere girilmiş veya memuriyet, maaş, nişan veya sair rütbe, derece veya kademeler verilmiş veya kanun ve nizama aykırılık veya hakkı ihlal eden bir hal meydana gelmiş ise faile altı yıldan onbeş yıla kadar ağır hapis cezası verilir.

Yukarıdaki fıkralarda belirtilen hallerde faile ayrıca, aldığı para ile sağladığı her türlü menfaat veya vaat veya taahhüt olunan her türlü menfaatlerin miktar veya değerinin beş misli ağır para cezası verilir.”

MADDE 12. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 213 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 213. — 211 inci maddede gösterilen kimselere yapmaya mecbur oldukları şeyi yapmamaları veya yapmamaya mecbur oldukları şeyi yapmaları için rüşvet vaat veya teklif eden veya veren kimseye kanun ve nizama aykırılığın derecesine ve istenilen şeyin kısmen veya tamamen yapılmış olup olmamasına göre dört yıldan oniki yıla kadar ağır hapis cezası verilir. Haklı bir hususun temini için rüşvet vere veya başka yararlar temin eden kimseye, verdiği para veya temin ettiği menfaatin on katı ağır para cezası verilir.”

MADDE 13. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 214 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 214. — Kendisine rüşvet teklif edilen kimse, emir ve idare yetkisine sahip olanlar ile hâkim ve savcılardan veya resmî daireler tarafından özel bir vazifeye görevlendirilenlerden biri veya noter, avukat, dava vekili olduğu takdirde, kanun ve nizama aykırılığın derecesine göre, rüşvet veren hakkında verilecek ceza üçte birden yarısına kadar artırılır.”

MADDE 14. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 215 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 215. — Rüşvet kabul eden kimse, rüşveti almadan önce veya aldıktan sonra ve fakat istenilen hususu kısmen dahi olsa yerine getirmeksizin ve hakkında tahkikata geçilmeden keyfiyeti merciiine duyurur ve aldığı para ve diğer şeyleri aynen iade ederse sorumlu olmaz.

Bunun gibi, haksız isteğinin yerine getirilmesinden önce durumu merciiine duyuran fail de sorumlu olmaz ve vermiş olduğu para, sair şeyler geri alınarak kendisine verilir.”

MADDE 15. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 216 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 216. — Rüşvete aracılık eden kimse, rüşveti veren ve alandan hangisinin vasıtası ise onun suç ortağı sayılır.”

MADDE 16. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 217 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

“Madde 217. — Kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde, rüşvet olarak verilen para, eşya ve diğer şeylerin veya bunlarla edinilen mal ve değerlerin müsaderesine hükmedilir.”

MADDE 12. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 218 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 218. — Görevine girmeyen ve yapılması veya yapılmaması hususunda yetkili olmadığı bir işi yapacağı kanaatını uyandırarak menfaat sağlayan memura bir yıldan beş yıla kadar hapis ve iki milyon liradan beş milyon liraya kadar ağır para cezası verilir.”

MADDE 13. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 219 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 219. — 202 ila 218 inci maddelerde yazılı suçların emir ve idare yetkisine sahip olanlar ile hâkim ve savcılar tarafından işlenmesi halinde verilecek cezalar yarısı oranında artırılarak hükmolunur.

Mahkemeler ile adalet dairelerinde veya sair resmî dairelerde kendilerine kanunî bir görev verilen veya 211 inci maddede gösterilen kişilerin rüşvet fiilleri, kesin yargı hükmüne tesir etmiş ise failer hakkında birinci fıkra hükmü uygulanır.

202 ila 218 inci maddelerde yer alan cürümler dolayısıyla alınan veya verilen rüşvet veya yararın değeri hafif olduğu takdirde verilecek cezanın yarısı indirilir.

Bu Kanunun 202, 205, 208, 209, 212, 213, 214, 216, 218 ve 219 uncu maddeleriyle mahkûm olanlara aynı zamanda memuriyetten müebbeten mahrumiyet cezası da verilir.”

MADDE 14. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitabının Beşinci Babının Birinci Fasil başlığı aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve 312 nci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 312 a maddesi eklenmiştir.

“Suç İşlemeye Tahrik, Korku ve Panik Yaratma Amacıyla Tehdit ve Kişileri Hedef Gösterme”

“Madde 312 a — Hayat, sağlık veya mal bakımından halk arasında endişe, korku, panik yaratmak amacıyla alenen tehditte bulunanlara iki yıldan dört yıla kadar hapis ve üç milyon liradan on milyon liraya kadar ağır para cezası verilir.

İsim veya kimlik belirtilerek veya belirtilmese de kime ilişkin bulunduğu anlaşılmasını sağlayacak surette, kişilere karşı bazı gruplar veya örgütler veya kişiler tarafından suç işleneceğini alenen açıklayanlar bir yıldan üç yıla kadar hapis ve iki milyon liradan on milyon liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

“Madde 217. — Kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde, rüşvet olarak verilen para, eşya ve diğer şeylerin veya bunlarla edinilen mal ve değerlerin müsaderesine hükmedilir.”

MADDE 17. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 218 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 218. — Görevine girmeyen ve yapılması veya yapılmaması hususunda yetkili olmadığı bir işi yapacağı kanaatini uyandırarak menfaat sağlayan memura bir yıldan beş yıla kadar hapis ve ikimilyon liradan beşmilyon liraya kadar ağır para cezası verilir.”

MADDE 18. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 219 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 219. — 202 ilâ 218 inci maddelerde yazılı suçların emir ve idare yetkisine sahip olanlar ile hâkim ve savcılar tarafından işlenmesi halinde verilecek cezalar yarısı oranında artırılarak hükmolunur.

Mahkemeler ile adalet dairelerinde veya sair resmî dairelerde kendilerine kanunî bir görev verilen veya 211 inci maddede gösterilen kişilerin rüşvet fiilleri, kesin yargı hükmüne tesir etmiş ise failler hakkında birinci fıkra hükmü uygulanır.

202 ilâ 218 inci maddelerde yer alan cürümler dolayısıyla alınan veya verilen rüşvet veya yararın değeri hafif olduğu takdirde verilecek cezanın yarısı, pek hafif olduğu takdirde üçte ikisi indirilir.

Bu Kanunun 202, 205, 208, 209, 212, 213, 214, 216, 218 ve 219 uncu maddeleriyle mahkûm olanlara aynı zamanda memuriyetten müebbeten mahrumiyet cezası da verilir.”

MADDE 19. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 285 inci maddesinin beşinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Eğer mağdurun mahkûmiyeti ölüm cezası ise, müfteri müebbet ağır hapis cezası ile cezalandırılır.”

MADDE 20. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 286 ncı maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Eğer yalan şahadet, bir kimseye müebbet hapis cezası verilmesi sonucunu doğurmuş ise, faile verilecek ceza onbeş seneden aşağı olamaz ve ölüm cezasına mahkûmiyet halinde ise faile müebbet ağır hapis cezası verilir.”

MADDE 21. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitabının Beşinci Babının Birinci Fasıll başlığı aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve 312 nci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 312/a maddesi eklenmiştir.

“Suç İşlemeye Tahrik, Korku ve Panik Yaratma Amacıyla Tehdit”

“Madde 312/a. — Hayat, sağlık veya mal bakımından halk arasında endişe, korku, panik yaratmak amacıyla alenen tehditte bulunanlara iki yıldan dört yıla kadar hapis ve üçmilyon liradan onmilyon liraya kadar ağır para cezası verilir.”

Yukarıdaki fıkralarda yazılı fiiller basın ve yayın yoluyla işlenecek olursa cezalar yarı oranında artırılır.”

MADDE 15. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 503 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 503. — Bir kişiyi kandırabilecek nitelikte hile ve desiseler yaparak hataya düşürüp onun veya başkasının zararına, kendisine veya başkasına haksız bir menfaat sağlayan kişiye bir yıldan üç yıla kadar hapis ve sağladığı haksız menfaatin bir misli kadar ağır para cezası verilir.

Fiilî, mağdurda esasen var olan hatadan, hile ve desise kullanmak suretiyle yararlanarak gerçekleştiren kişi hakkında da birinci fıkrada yazılı ceza uygulanır.”

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 22. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 349 uncu maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Emre veya hamile yazılı olarak tanzim edilen kambyo senetleri, emtiayı temsil eden evrak yahut ortaklık veya alacaklılık sağlayarak belli bir meblağı temsil eden hisse senetleri, tahviller ve Hazine bonoları gibi kıymetler ile bunlar dışında kalan kıymetli evrak ve malî değerleri temsil eden veya ihraç edenin malî yükümlülüklerini içeren her türlü evrak resmî varaka hükmündedir.”

MADDE 23. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 406 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 406. — 1. 403 üncü maddede yazılı fiilleri işleyenler tabip, veteriner, kimyager, eczacı, diş tabibi, dişçi, ecza ticarethanesi sahibi, mesul müdürü, sivil ve askerî sağlık memurları, ebe, hemşire veya hastabakıcı iseler o maddedeki müebbet ağır hapis cezası altı aydan az, üç yıldan fazla olmamak üzere hükmedilecek miktarı geceli gündüzlü bir hücrede tecrit edilmek suretiyle infaz edilir ve muvakkat ağır hapis ve ağır para cezaları üçte birden yarıya kadar artırılır. Faile aynı zamanda müebbeten memuriyet ve meslekten mahrumiyet cezası da hükmolunur.

2. 403 üncü maddede veya 404 üncü maddenin birinci bendinde yazılı cürümler, her nev’i nakil vasıtalarında veya umuma açık yerlerde, bunların sahip ve müstahdemleri veya memuriyet vazife ve nüfuzunun suiistimali suretiyle memur ve müstahdemler tarafından işlenirse, o madde ve bentteki müebbet ağır hapis cezası, altı aydan az, üç yıldan fazla olmamak üzere hükmedilecek miktarı geceli gündüzlü bir hücrede tecrit edilmek suretiyle infaz edilir ve muvakkat ağır hapis ve ağır para cezaları bir misli artırılarak hükmolunur ve faile müebbeten memuriyetten mahrumiyet ve meslek ve sanatın icrasının tatili cezası da verilir.”

MADDE 24. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 499 uncu maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Her kim, birinci fıkrada gösterilen fiili siyasî veya sosyal maksatlarla veya resmî makamları bir işi yapmaya veya yapmamaya icbar için işlerse müebbet ağır hapis cezasıyla cezalandırılır.”

MADDE 25. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 503 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 503. — Bir kişiyi kandırabilecek nitelikte hile ve desiseler yaparak hataya düşürüp onun veya başkasının zararına, kendisine veya başkasına haksız bir menfaat sağlayan kişiye bir yıldan üç yıla kadar hapis ve sağladığı haksız menfaatin bir misli kadar ağır para cezası verilir.

Fiili mağdurda esasen var olan hatadan, hile ve desise kullanmak suretiyle yararlanarak gerçekleştiren kişi hakkında da birinci fıkrada yazılı ceza uygulanır.”

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

MADDE 16. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 504 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 504. — Yukarıdaki maddede belirtilen dolandırıcılık suçu;

1. Banka veya diğer kredi kurumlarınca tahsis edilmemesi gereken bir kredinin açılmasını sağlamak maksadıyla,
2. Sigorta bedelini almak maksadıyla,
3. Posta, Telgraf ve Telefon İşletmesinin haberleşme araçlarını veya banka veya kredi kurumlarını veya herhangi bir kamu kurum ve kuruluşunu vasıta olarak kullanmak suretiyle,
4. Yurt dışında iş bulmak, ikamet izni veya vize almak bahanesiyle,
5. Bir kimseyi içinde bulunduğu tehlikeli veya zor durumdan kurtarmak bahanesiyle,
6. Bir kimseyi askerlikten tamamen veya kısmen kurtarmak bahanesiyle,
7. Kamu kurum ve kuruluşlarının veya kamu yararına çalışan hayır kurumlarının zararına olarak,
8. Meslek ve görevlerini yaptıkları sırada avukatlar, dava vekilleri, vekiller veya kurum yöneticileri tarafından,

İşlenirse, faile iki yıldan beş yıla kadar ağır hapis ve sağladığı haksız menfaatin iki misli kadar ağır para cezası verilir.

Suçun işlenmesinde yukarıda yazılı hallerden iki veya daha fazlası birleşirse hapis cezasının asgarî haddi üç yıl ağır haptir.”

MADDE 17. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 204, 206, 207, 210, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226 ve 227 nci maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE — Bu Kanunun yürürlük tarihinden önce işlenmiş olup da, Türk Ceza Kanununun bu Kanunla değiştirilen veya yeni madde numaraları altında müeyyideye bağlanmış hükümlerini ihlal etmiş olanlar hakkında Türk Ceza Kanununun 2 nci maddesi nazara alınarak;

a) Mahkûmiyet hükmü verilmiş olması veya verilen hükümlerin kesinleşmiş bulunması halinde ilamlar aynen infaz olunur.

b) Hazırlık tahkikatı veya son tahkikatın devam etmesi halinde ise, verilecek mahkûmiyet hükümlerinde yapılan değişiklik sonucu belirlenen yeni madde numaraları esas alınır.

Özel kanunlarda, Türk Ceza Kanununun bu Kanun değişikliğine konu olan maddelerine yapılmış bulunan atıflar, yeni madde numaraları altında belirlenen hükümlere yapılmış sayılır.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 26. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 504 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 504. — Yukarıdaki maddede belirtilen dolandırıcılık suçu;

1. Banka veya diğer kredi kurumlarınca tahsis edilmemesi gereken bir kredinin açılmasını sağlamak maksadıyla,

2. Sigorta bedelini almak maksadıyla,

3. Posta, Telgraf ve Telefon İşletmesinin haberleşme araçlarını veya banka veya kredi kurumlarını veya herhangi bir kamu kurum ve kuruluşu vasıta olarak kullanmak suretiyle,

4. Yurt dışında iş bulmak, ikamet izni veya vize almak bahanesiyle,

5. Bir kimseyi içinde bulunduğu tehlikeli veya zor durumdan kurtarmak bahanesiyle,

6. Bir kimseyi askerlikten tamamen veya kısmen kurtarmak bahanesiyle,

7. Kamu kurum ve kuruluşlarının veya kamu yararına çalışan hayır kurumlarının zararına olarak,

8. Meslek ve görevlerini yaptıkları sırada avukatlar, dava vekilleri, vekiller veya kurum yöneticileri tarafından,

işlenirse, faile iki yıldan beş yıla kadar ağır hapis ve sağladığı haksız menfaatin iki misli kadar ağır para cezası verilir.

Suçun işlenmesinde yukarıda yazılı hallerden iki veya daha fazlası birleşirse hapis cezasının asgari haddi üç yıl ağır hapistir.”

MADDE 27. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun; 132 nci maddesinin son fıkrası, 138 inci maddesinin ikinci fıkrası, 141 inci maddesinin 1 nolu bendinin ikinci paragrafı, 152 nci maddesi, 217 nci maddesinin birinci fıkrası, 403 üncü maddesinin 5 nolu bendinin üçüncü paragrafı ve 6 nolu bendi ile 7 nolu bendin birinci paragrafı, 407 nci maddesinin ikinci fıkrası, 418 inci maddesinin birinci fıkrası ve 439 uncu maddelerinde yer alan “idam cezası” veya “ölüm cezası” tabirleri “müebbet ağır hapis cezası” olarak değiştirilmiştir.

MADDE 28. — 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 204, 206, 207, 210, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 285 inci maddenin altıncı fıkrası ve 438 inci maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu Kanunun yürürlük tarihinden önce işlenmiş olup da, Türk Ceza Kanununun bu Kanunla değiştirilen veya yeni madde numaraları altında müeyyideye bağlanmış hükümlerini ihlal etmiş olanlar hakkında Türk Ceza Kanununun 2 nci maddesi nazara alınarak;

a) Mahkûmiyet hükmü verilmiş olması veya verilen hükümlerin kesinleşmiş bulunması halinde ilamlar aynen infaz olunur.

b) Hazırlık tahkikatı veya son tahkikatın devam etmesi halinde ise, verilecek mahkûmiyet hükümlerinde yapılan değişiklik sonucu belirlenen yeni madde numaraları esas alınır.

Özel kanunlarda, Türk Ceza Kanununun bu Kanun değişikliğine konu olan maddelerine yapılmış bulunan atıflar, yeni madde numaraları altında belirlenen hükümlere yapılmış sayılır.

MADDE 18. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 19. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

1.2.1989

<i>T. Özal</i>	
Başbakan	
Devlet Bakanı	Devlet Bakanı
<i>K. Oksay</i>	<i>A. Tenekeci</i>
Devlet Bakanı	Devlet Bakanı
<i>K. İnan</i>	<i>A. Bozer</i>
Devlet Bakanı	Devlet Bakanı
<i>Y. B. Özal</i>	<i>A. Kahveci</i>
Devlet Bakanı	Devlet Bakanı
<i>M. Yazar</i>	<i>C. Çiçek</i>
Adalet Bakanı	Millî Savunma Bakanı
<i>M. Topaç</i>	<i>E. Vuralhan</i>
İçişleri Bakanı	Dışişleri Bakanı
<i>M. Kalemli</i>	<i>A. M. Yılmaz</i>
Maliye ve Gümrük Bakanı	Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı
<i>A. K. Alptemoçin</i>	<i>H. C. Güzel</i>
Bayındırlık ve İskân Bakanı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı
<i>İ. S. Gıray</i>	<i>N. Kıtıapçı</i>
Ulaştırma Bakanı	Tarım Orman ve Köyüşleri Bakanı
<i>E. Pakdemirli</i>	<i>H. H. Doğan</i>
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı	Sanayi ve Ticaret Bakanı
<i>İ. Aykut</i>	<i>Ş. Yürür</i>
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	Kültür ve Turizm Bakanı
<i>F. Kurt</i>	<i>M. T. Tütiz</i>

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 29. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 30. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

